

NA PAPI NA TINONI PEDE (JUDGES)

Na Vuresi Makaliana Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

I laona na papi iani ara soaginia na papi **Na Tinoni Pede** ara totu visana na turupatuna na omea ara laba kesa tana tagu seko vanigira na tinoni ni Israel, tû tana tagu kalina igira ara tangolia na vera ni Kanaan, me tsau bâ kalina ara turuvaginia kesa niqira taovia tsapakae segeni. Ma na turupatu girani ara kalegira niqira aqo visana na tinoni tangirongo, na mane ma na daki, ara soaginigira na “tinoni pede.” Migira visana na vidaqira ara tau na tinoni na votapede, mara taovia tagao vanigira na mane vaumate. Maia Samson, aia e kesa i vidaqira e tangi loki bâ gana rongo. Ma na turupatuna nina omeomea ara maretunâ tana Lova 13 me tsau tana Lova 16 tana papi iani.

Na sasani loki bâ tana papi iani aia e kalea laka kalina igira na tinoni ni Israel ara totukakai i konina God mara murigira nina ketsa, tana tagu vaga nogo ia ara dona kara mauri dou tana goto ma na rago. Mi kalina ara piloligi tania God mara petsakoe vania, mi tana e laba na tagu seko ma na rota vanigira.

Eo, mi tana papi iani e totu goto kesa na sasani e loki tsapakae goto bâ. Maia nogo laka

atsa moa ti vaga na vera popono ara piloligi tania God mara petsakoe vania me gini laba na tagu seko vanigira, maia God e vangaraua sailagi na maurisiaqira nina tinoni ti vaga igira kara padasavia niqira sasaga seko ma kara pilovisutugua i konina aia.

Na Omea Ara Marea Tana Papi Iani

Na omea ara laba tsau tana mateana a Josua
1:1-2:10

Igira na tinoni pede tana Israel *2:11-16:31*

Na turupatuna visana goto na omea ara laba
17:1-21:25

Na Puku Ka Koniqira a Juda ma Simeon Ara Ka Tangolia a Adonibesek

¹ Mi murina na mateana a Josua, migira na tinoni ni Israel ara tû mara veisuâ na Taovia, “? Taovia na puku gua tu laomami tugami ke ida ke tû me ke vailabugi kolugira na Kanaan?”

² Ma na Taovia e tsarivanigira, “Ke ida tsotsodo na puku konina a Juda. Inau sauba kau moloa na kao tana limaqira igira.”

³ Mi tana migira na tinoni tana puku konina a Juda ara tsarivanigira na tinoni tana puku konina a Simeon, “Igamu kamu dulikolugami, migita sui ka vano sai tana vovotana kao aia God e saunogoa vanigami ma ka vaisangagi na vailabugi koluaqira na Kanaan ara totu i tana. Mi muri ti igami goto kami sangagamu igamu na vailabugi tana vovotana kao aia God e sauvanigamu igamu.” Mara tami,

⁴ migira sui na mane tana puku ka koniqira Simeon ma Juda ara vaisangagi tana vailabugi

ia kolugira na Kanaan. Ma God e sauvanigira na susuliga gana kara tangomana na tulusiaqira na tinoni ni Kanaan migira na Peres, ma na labupukaliaqira goto ara sangavulu na toga na mane i Besek.

⁵ Mi tana nogo ara ba tsodoa a Adonibesek mara vailabugi kolua i tana.

⁶ Ma Adonibesek e tû me tsogoligi tanigira. Migira ara ulotsari murina mara tangolia, mara kavikutiligi tugira sui na kakauna loki i limana mi tuana goto.

⁷ Mi kalina ara nauvaganana vania ia, maia a Adonibesek e tsaria, “Ara vitu sangavulu na taovia tsapakae inau au kutiligigira nogo na kakauqira loki tana limaqira ma na tuaqira, migira ara tsakosaigira na duduna na mutsa ara puka i vavana niqû bela na mutsa inau. Mi kalina ia, ma God e nauvaganana vaniau goto inau vaga saikesa nogo na omea inau au nauvanigira goto igira.” Mara adivanoa i Jerusalem, mi tana e ba mate.

Na Puku Konina a Juda Ara Tangolikaira Na Jerusalem ma na Hebron

⁸ Migira na mane vaumate tana puku konina a Juda ara bokia na vera ni Jerusalem mara tangolia. Ara labumatesigira sui na tinoni i tana mara mololakena na verabau popono ia.

⁹ Mi muri mara vano na vailabugi kolugira na Kanaan igira ara totu tana kao vungavungaga, mi tana vera i tuana na vungavunga, mi tana kao mamatsa tabana i ata.

¹⁰ Mi tana mara tû mara baginigira na Kanaan ara totu tana verabau ni Hebron, aia na vera ara soaginia i sau i Kiriati Arba. Mi tana ara tulusigira na duli tu koniqira a Sesai, ma Ahiman, ma Talmi.

*A Otniel e Tangolia na Verabau ni Debir
(Josua 15:13-19)*

¹¹ Me tû i Hebron, migira na mane vaumate ni Juda ara vano na vailabugi kolugotoa na verabau ni Debir, aia na vera ara soaginia tana tagu ia i Kiriati Seper.

¹² Me kesa vidaqira na mane ni Juda, aia a Kaleb na soana, e tû me tsaria, "Inau sauba kau sau na dalequ daki, aia ko Aksa ke taugâ aia na mane ke tangomana na tangoliana na vera ni Kiriati Seper."

¹³ Maia Otniel na dalena a Kenas aia na kulana tetelo a Kaleb, aia nogo e tangolia na verabau ia. Maia Kaleb e tû me sau ko Aksa na dalena vania a Otniel ke taugâ.

¹⁴ Mi tana dani na mutsasai rongona na tauga, maia Otniel e raia na savana ke ngasua konina na tamana ke sauvania ke kesa na kao. Mi kalina ko Aksa e tsunaligi tania nina asi, maia Kaleb na tamana e veisuâ, "?Egua, laka o ngaoa sa omea i koniqu?"

¹⁵ Maia e gokovisu vania tamana me tsaria, "Eo, igoe o sauvaniau kesa nogo na kao, ma na kao ia e totu tana nauna e mamatsa sosongo. Te au nongigo ko sauvaniau goto ke kesa na nauna ke totu na maomao na kô." Maia Kaleb e sauvania kesa na vuravura na kô i kelana na vungavunga, me kesa i tuana na vungavunga.

Ka Niqira Tangomana Kaira Na Puku Ka Koniqira a Juda ma Benjamin

¹⁶ Igira na kukuana na tamana na savana a Moses, aia na Ken, ara dulikolugira na tinoni ni Juda, mara tû i Jeriko, aia na verabau i tana e totu danga na gai na niu tsukatsuka, mara bâ kesa tana kao mate tabana i ata i Arad tana Juda. Mi tana ara ba totu i laoqira na Amalek.

¹⁷ Migira na tinoni ni Juda ara vano kolugira na tinoni ni Simeon mara vaisangagi na tuliusiaqira na Kanaan, igira ara totu tana verabau ni Sepat. Ara vealaginia na vera ia, mara vuipukalia me seko saikesa, mara olia na soana mara soaginia i Horma.*

¹⁸⁻¹⁹ Ma na Taovia e sangagira na tinoni ni Juda mara aditamaniqira na kao vungavungaga ia. Mara tau moa tangoligira na vera ni Gasa, mi Askelon mi Ekron kolua na vovotana niqira kao ara totu polipoligira. Rongona igira na tinoni ara totu tana vera girani tabana i tasi ara tamanina niqira terê tapala gana na vailabugi, me gini utu vanigira na tinoni ni Juda kara tangomana na tsialigiaqira.

²⁰ Mara sauvania a Kaleb na vera ni Hebron, vaga a Moses e pedenogoa vanigira.† Maia Kaleb e tsialigigira tania na verabau ia ara tu tolu na duli igira na kukuana nogo a Anak.

²¹ Migira na tinoni tana puku konina a Benjamin ara tau moa tsialigigira na Jebus ara totu i Jerusalem. Migira na Jebus ara totu

* **1:17 1:17** Tana goko Hibu na soa Horma e vaga moa 'vuipukalia'. † **1:20 1:20** "vaga a Moses e pedenogoa vanigira." Reia tana nina Papi a Josua 15:13-14.

kolugira babâ moa na tinoni tana puku konina a Benjamin tû nogo tana tagu ia.

Na Puku Ka Koniqira Epraim ma Manase Ara Tangolia na Verabau ni Betel

²²⁻²³ Na puku ka koniqira a Epraim ma Manase ara ka vangaraua na bokiana na verabau ni Betel, aia na vera ara soaginia tana tagu ia i Lus. Maia na Taovia e sangagira. Mara tû mara mologira visana na mane kara liudodo ma kara togatoga i laona na verabau ia.

²⁴ Mi sautu ara tsodoa kesa na mane ni tana e rutsuligi tania na vera ia, mara tangolia mara tsarivania, “Ko tsarivanigami kami liu koegua ti kami tangomana na sage i laona na verabau ia. Ma ti ko tsarivanigami me utu lelê kami nauvanigo sa omea seko.”

²⁵ Maia e tû me sausautuna vanigira. Mi tana migira na tinoni ni Epraim mi Manase ara sage i laona na verabau ia mara labumatesigira na tinoni sui lakalaka ara totu i tana. Maia lelê moa na mane ia ma na savana ma na dalena ara tau labutugira.

²⁶ Me kesa tana tagu i murimai, maia na mane ia e ba totu tana niqira kao na Het, me logoa kesa nina verabau i tana, me soaginigotoa i Lus, ma na soana ia e totu moa me tsaumai i dani eni.

Na Tinoni Igira na Israel Ara Tau Tsiiligigira

²⁷ Na puku konina a Manase ara tau tsiiligigira na tinoni ara totu i laona na vera ni Bet Sean, mi Taanak, mi Dor, mi Ibleam, mi Megido, migira goto ara totu tana vera varangi; migira na Kanaan ara totu kolugira babâ moa i tana.

²⁸ Mi kalina igira na Israel ara dadanga mara susuliga ara tû mara turugira na Kanaan kara aqo vanigira, mara tau moa tsialigigira sui tania na vera ia.

²⁹ Migira na puku konina a Epraim ara tau goto tsialigigira na Kanaan ara totu tana verabau ni Geser, me vaga ia migira na Kanaan ara totu kolugira babâ moa i tana.

³⁰ Migira na puku konina a Sebulun ara tau goto tsialigigira na tinoni ara totu tana verabau i Kitron mi Nahalal, me vaga ia migira na Kanaan ara totu kolugira babâ moa i tana, migira na Israel ara turuginigira kara aqo lê vanigira.

³¹ Migira na puku konina a Aser ara tau goto tsialigigira na tinoni ara totu tana verabau ni Ako, mi Sidon, mi Alab, mi Aksib, mi Helba, mi Apek mi Rehob.

³² Igira na tinoni ni Aser ara tau tsialigigira na Kanaan ara totu nogo tana, mara mauri lalo kolugira moa.

³³ Migira na puku konina a Neptali ara tau goto tsialigigira na tinoni ara totu tana verabau i Bet Semes mi Betanat. Migira na tinoni ni Neptali ara totu kolugira moa na Kanaan ara mauri i tana, mara turuginigira moa kara aqo lê vanigira.

³⁴ Igira moa na Amor ara susuliga mara tsiavisugira dato na tinoni tana puku konina a Dan tana kao vungavungaga, mara tau goto tamivanigira kara tsunamai i lao tana poina.

³⁵ Migira na Amor ara totu babâ moa tana vera ni Aijalon, mi Saalbim, mi tana Vungavunga Heres, ma na puku ka koniqira a Epraim ma

Manase ara tagaovigira mara turuginigira kara aqo lê vanigira.

³⁶ Niqira votavota na kao igira na Amor e liu tsapatugu dato tû i Akrabim me tsau i Sela tabana bâ i vava me dadato saviliu.

2

Nina Angelo na Taovia e Laba i Bokim

¹ Nina angelo na Taovia e mololea i Gilgal me vano i Bokim me ba tsarivanigira na tinoni ni Israel na goko vaga iani, "Inau nogo au adirutsumigamu tania na vera ni Ejipt, mau adivanogamu nogo tana kao aia au veke idanogoa vanigira na mumuamui. Mi tana tagu ia au tsarivanigamu, 'E utu saikesa goto inau kau kutsia niqû tabana na vaitasogi au naua kolugamu.

² Migamu nimui aqo kamu laka saikesa goto na nauana kesa na vaitasogi kolugira na tinoni ara totu tana kao iani. Ma nimui aqo goto kamu toroutsanigira niqira belatabu igira.' Miava, migamu amu tau lelê goto naua na omea vaga inau au ketsaligamu. ?Ma nagua moa amu naua?

³ Me vaga ia, mi kalina ia e utu goto inau kau tsialigigira ida talu na tinoni girani vanigamu. Migira sauba kara lia sailagi gamui gala, migamu sauba kara sogotiginigamu moa na samasama vaniaqira niqira god peropero."

⁴ Mi kalina na angelo e tsarivaganana vanigira sui ia, migira na tinoni ni Israel ara viri tuturiga na ngangai.

⁵ Maia nogoria na rongona ti ara soaginia na vera ia i Bokim.* Mi tana nogo igira ara savoria niqira kodoputsa vania na Taovia.

Na Mateana a Josua

⁶ A Josua e molovanogira na tinoni ni Israel, me pipi na tinoni tatasa e ba aditamanina kesa butona na kao ia.

⁷ Mi kalina a Josua e mamauri moa, migira na tinoni ni Israel ara aqo dou vania moa na Taovia. Mi murina na mateana a Josua, migira ara nauvaganana babâ moa ia kalina ara mamauri moa igira na tinoni lokiloki igira ara reisegeniqira nogo pipi na omea loki sui aia na Taovia e nauvanigira nogo na tinoni ni Israel.

⁸ Ma Josua aia nina maneaqo na Taovia ma na dalena a Nun e mate kalina aia e tsaulinogoa kesa sangatu sangavulu na ngalitupana.

⁹ Ma na konina ara qilua tana nina butona kao segeni nogo i Timnat Sera tana kao vungavungaga i Epraim tabana i vava na Vungavunga Gaas.

¹⁰ Migira na vatavata i konina a Josua ara mate sui goto. Migira moa na vatavata e botsamai i muri ara padale saikesalia na Taovia ma na omea sui aia e nauvanigira na tinoni ni Israel.

Igira na Israel Ara Mololea Na Samasama Vaniana na Taovia

¹¹ Mi muri migira na tinoni ni Israel ara sasi i matana na Taovia mara tuturiga na aqo vaniaqira na Baal.

* **2:5 2:5** Tana goko Hibu na soa Bokim e vaga moa 'igira ara ngangai.'

¹² Ara mololea na samasama vaniana na Taovia aia niqira God na mumuaqira, maia na God e adirutsumigira tania na Ejipt, mara tuturiga na samasama vaniaqira visana na god tavosi, igira nogo niqira god igira na tinoni ara totu polipoligira. Ara taotsuporu vanigira na god peropero, ma na Taovia e gini kore sosongo vanigira.

¹³ Ara mololenogoa na samasama vaniana na Taovia mara tû mara aqo vanigira na Baal[†] ma na Astartes.[‡]

¹⁴ Ma na matena igira ara nauvaganana ia te na Taovia e gini kore loki sosongo vanigira na tinoni ni Israel, me tû me tamia kara mai na mane labupoi ma kara labunovotigira, ma kara komia pipi niqira omea sui. Me tamigotoa vanigira gaqira gala ara totu tana vera polipoligira kara susuliga liusigira. Mi tana migira na Israel e utugana sosongo vanigira kara isutuguqira segeni.

¹⁵ Me pipi kalina igira na Israel ara vano tana vailabu ma na Taovia e tau nogo totu tabana kolugira vaga aia e vekea ke nauvanigira. Mi tana migira ara totu moa i laona na rota loki sosongo.

¹⁶ Mi muri ma na Taovia e sauvanigira na tinoni ni Israel visana gaqira ida kara maurisigira tania na limaqira igira na mane vanga labupoi.

[†] **2:13 2:13** “Baal” Igira nogo na god mane igira na Kanaan ara samasama vanigira agana ke gini vuaga dou na kao ma na tinoni.

[‡] **2:13 2:13** “Ko Astartes” Igira nogo na god daki igira na Kanaan ara samasama vanigira agana kara sangagira me ke managaqira tana vailabu.

¹⁷ Eo, migira na Israel ara tau goto gini boe na rongomangaqira gaqira ida. Na vera ni Israel e tau nogo muria na Taovia, me samasama vanigira moa na god tavosi. Igira na mumuaqira ara muridoua pipi nina ketsa na Taovia, migira moa na vataavata vaolu girani ara mololetsakua na nauvaganana ia.

¹⁸ Me pipi kalina ti vaga na Taovia ke sauvanigira na tinoni ni Israel kesa gaqira ida, mi tana tagu popono kalina aia e mamauri moa, maia na Taovia e sangâ me gini tangomana na laumaurisiaqira nina tinoni tania na lima qira gaqira gala. Na Taovia e galuvegira tugua rongona igira ara kukungu tana rota e bingi sekologira.

¹⁹ Mi kalina e mate na ida ia, migira na tinoni ara visutugua tana niqira omeomea ni sau, ma niqira sasaga igira e seko liusia bâ na vataavata ida. Igira ara tû mara aqo mara samasama vanigira na god tavosi, mara sove saikesa na mololeana niqira sasaga tabaru ara naua.

²⁰ Mi tana me gini kore loki sosongo na Taovia kolugira na tinoni ni Israel me tsaria, “Na puku na tinoni girani ara kutsia niqira tabana na vaitasogi au naua kolugira mau ketsaliginigira na mumuaqira kara muria. Ma na rongona ara tau rongomangaqu inau,

²¹ ti inau sauba e utu goto kau tsialigigira na puku na tinoni tavosi ara tototu moa tana kao ia kalina a Josua e mate.

²² I koniqira nogo na tinoni girani inau kau gini aqo na mani tovoleaqira niqiu tinoni, ma kau reia ti vaga igira na Israel girani kara muriau vaga

nogo ara naua igira na mumuaqira.”

²³ Me vaga ia maia na Taovia e tamivanigira rago na puku na tinoni tavosi kara totuvisu moa tana kao ia. Me tau goto tamivania a Josua ke sugutigira, me tau goto tsialigira tsaku murina na mateana a Josua.

3

Igira na Puku Tavosi Ara Totuvisu Moa Tana Kao Ia

¹ Bâ, ma na Taovia e molovisugira visana na puku na tinoni tavosi kara totu tana kao ia, gana na mani tovoleaqira na tinoni ni Israel, igira ara tau vati donaginia na vailabu vaga ara naua i sau i Kanaan.

² Aia e gini nauvaganana ia rongona ke sasaniginigira pipi tatasa na vatavata na tinoni ni Israel na aqona na vailabu, putsikae bâ igira ara tau vati sanga na vailabu moa sa dani.

³ Igira na tinoni ni vera tavosi aia God e mologira kara totuvisu moa i laogira ara tu tsege na verabau na Pilistia, igira sui na Kanaan, ma na Sidon, ma na Hivi, igira ara totu tana Vungavunga Lebanon, tû tana Vungavunga Baal Hermon me ba tsau tana Matana Sautu i Hamat.

⁴ Tugirani nogo na vera God e molovisugira nogo agana kara lia na mani tovoleaqira na Israel, na mani tsodovulagiana ti vaga kara murigira na ketsa aia na Taovia e sauvanigira nogo na mumuaqira i sau ginia a Moses.

⁵ Me vaga ia, migira na tinoni ni Israel ara logo veraqira i laoqira na Kanaan, ma na Het, ma na Amor, ma na Peres, ma na Hivi ma na Jebus.

⁶ Mara tauga lalo kolugira, mara sanga na samasama vaniaqira niqira god.

A Otniel

⁷ Migira na tinoni ni Israel ara padale saikesalia na Taovia niqira God. Ara sasi i matana aia mara samasama vanigira na nununa lê na Baal ma na Asera.

⁸ Me vaga ia, ma na Taovia e gini kore loki sosongo vanigira na Israel, me tû me molovania na taovia tsapakae aia Kusan Risataim ni Mesopotamia ke tangoligira, me ke tagaovi kaputigira i laona e alu na ngalitupa popono.

⁹ Mi muri migira na Israel ara ngangaidato vania na Taovia, maia e molo bâ vanigira kesa na mane ke maurisigira. Ma na mane ia aia nogo a Otniel, na dalena Kenas, aia na kulana tetelo a Kaleb.

¹⁰ Ma na susuligana na Taovia e totuvia, maia e gini lia gaqira ida na Israel. Ma Otniel e vano tana vailabugi kolua na taovia tsapakae ni Mesopotamia. Ma na Taovia e sangâ a Otniel me gini tangomana na tuliusiana na taovia tsapakae ni Mesopotamia.

¹¹ Mi tana e gini laba na rago tana na vera ia i laona e vati sangavulu na ngalitupa. Mi muri ma Otniel e mate.

A Ehud

¹² Migira na tinoni ni Israel ara sasi tugua i matana na Taovia. Ma na rongona nogo ara nauvaganana ia, ti na Taovia e molovania na taovia tsapakae a Eglon ni Moab ke susuliga liusigira na Israel.

¹³ A Eglon e sai alaala i koniqira na Amon ma na Amalek. Mara labupukaligira na Israel mara tangolia i Jeriko, aia na verabau i tana ara tû danga na gai na niu.

¹⁴ Migira na Israel ara totu i vavana nina tagao a Eglon i laona e sangavulu alu na ngalitupa.

¹⁵ Mi muri, migira na Israel ara ngangaidato vania na Taovia, maia e molo bâ vanigira kesa na mane ke maurisigira. Ma na mane ia aia nogo a Ehud, na mane limamauli, maia na dalena a Gera tana puku konina a Benjamin. Igira na tinoni ni Israel ara molovanoa a Ehud ke adivangalaka bâ vania a Eglon na taovia tsapakae ni Moab.

¹⁶ A Ehud e aqosi segenina kesa nina isi vavanga ruka levu, e varangi ke tinaqe ruka buto kakau na katsina. Maia e soria tana tabana madoana me tsavupoiginia na polona sagesage.

¹⁷ Mi muri maia e adigira na vangalaka me vano ke saugira vania a Eglon. Ma Eglon kesa na mane papaquru sosongo.

¹⁸ Mi kalina a Ehud e sausuinogoa na vangalaka vania, maia e tsarivanigira na mane ara sangâ na kalagaiqira kara visu i vera.

¹⁹ Maia e dulikolugira vano. Mi kalina ara ba tsau tana nauna ara totu na titinonina na god peropero varangisia i Gilgal, maia Ehud e pilo me visu bâ tugua i konina a Eglon me tsarivania, "Taovia, au tamanina kesa na turupatu e kalego segeni moa igoe."

Mi tana ma na taovia tsapakae e tû me ketsaligira nina maneaqo, "Igamu kamu vano, mi kagami kami ka totu segeni." Migira sui ara tû mara tsuna sui i tano.

²⁰ Mi kalina na taovia tsapakae e tototu segenina moa i laona nina voki na totu bisibisi i gotu na vale tana e atsa, maia Ehud e ba laba i matana me tsarivania, "Inau au adimaia vanigo kesa na turupatu e talumai i konina God." Mi tana maia na taovia tsapakae e tudato.

²¹ Maia a Ehud e tangoliginia na limana maui na isi e sorinogoa tana tabana madoa, me tsukuliginia bâ tana tobana na taovia tsapakae.

²² Ma na isi ia e sage popono kolua na tutuana i laona na tobana na taovia tsapakae, ma gana paquru na mane ia e tsavu poponoa na isi. Ma Ehud e tau goto vutiligia na isi ia tania na tobana na taovia tsapakae, me ba rutsulaba i murina i levugana ruka tuana.

²³ Me nauvaganana sui ia a Ehud me rutsu i tano, me vongovisugira na matsapa me ravekakaigira.

²⁴ Me vano. Migira na maneaqo ara visumai mara reigira na matsapa ara ravekakaigira, mara padâ laka na taovia tsapakae e totu moa i laona tana nauna gana na tabataba.

²⁵ Migira ara pipitu oka, mara tau goto dona nagua kara naua. Mi kalina ara reia laka aia e tau goto sangavia na matsapa, migira ara tû mara piuliligia na raravena na bani mara sangavia. Mi tana ara reia niqira taovia e tsarologo na matena i kelana na bela i laona na vale.

²⁶ Ma Ehud aia e tsogoligi nogo kalina igira ara pipitu moa. Me liu putsu bâ tana nauna ara totu na titinonina na god peropero, me ba tsogovano saviliu i Seira.

²⁷ Mi kalina aia e ba tsau i tana tana kao

vungavungaga i Epraim, maia e uvia nina tavuli me soagira na mane ni Israel kara vano tana vailabu. Maia e ida vanigira mara tsuna tania na vungavunga ia.

²⁸ Me tsarivanigira, “!Kamu tsarimuriqu igamu sui! Aia na Taovia e sauvanigamu nogoa na susuligana kamu gini tuliusigira gamui gala igira na Moab.” Migira sui ara tû mara tsarimurina tsuna a Ehud, mara ba tangolia na nauna i tana igira na Moab ara vangaraua na tulusavu tana Kô Jordan; mara tau goto tamivania ke kesa vidaqira ke tulusavu mai.

²⁹ Mi tana dani ia igira ara labumatesigira gana ngongo sangavulu na toga na mane vaumate susuliga bâ i laoqira na Moab; me tagara goto ke kesa vidaqira ke mauri.

³⁰ Mi tana dani nogo ia igira na tinoni ni Israel e managaqira mara tuliusigira sui na Moab. Mi tana e laba tugua kesa na tagu na rago tana vera ia i laona e alu sangavulu na ngalitupa.

A Samgar

³¹ Me laba kesa segeni goto gaqira ida igira na Israel, aia nogo a Samgar na dalena a Anat. Aia goto e laumaurisia na Israel kalina e labumatesigira ara ono sangatu na Pilistia ginia nina gai na tudumi buluka.

4

Kaira Ko Debora ma Barak

¹ Mi murina na mateana a Ehud, migira na tinoni ni Israel ara sasi tugua i matana na Taovia.

² Me vaga ia ma na Taovia e mologira i limana a Jabin, aia e kesa niqira taovia tsapakae igira na Kanaan, maia e tagaovia na verabau i Hasor. A Sisera aia gaqira taovia nina mane vaumate na taovia tsapakae ia, e totu i Haroset.

³ A Jabin e tamanina e siu sangatu nina terê tapala, me tagaovigira na tinoni ni Israel me rotasi sekoligira sosongo i laona e rukapatu na ngalitupa. Mi tana migira na tinoni ni Israel ara tû mara ngangaidato tugua vania na Taovia ke sangagira.

⁴ Mi tana tagu nogo ia, aia ko Debora na tauna a Lapidot, aia e kesa na propete me aqo vaga nogo kesa na tinoni pede sasaga vanigira na tinoni ni Israel.

⁵ Maia e lavu na totu sailagi i vavana kesa na gai na niu e totu i ka levugaqira na vera ni Rama mi Betel tana kao vungavungaga ni Epraim, migira na tinoni ni Israel ara dona na mai i konina ma na rongomiana nina pedegoko.

⁶ Me kesa dani maia ko Debora e mologoko bâ vania a Barak na dalena Abinoam e totu tana verabau i Kedes tana Naptali me tsarivania: "Na Taovia na God ni Israel e sauvanigo na ketsa vaga iani: '!Ko adigira ke sangavulu toga na mane tana puku ka koniqira a Naptali ma Sebulun, mo ko ida vanigira bâ tana Vungavunga Tabor.

⁷ Inau sauba kau molobâ a Sisera, aia niqira taovia nina alaala na mane vaumate a Jabin ke vailabugi kolugamu tana Kô Kison. Maia sauba ke adibagira nina terê tapala sui ma nina mane vaumate, minau sauba kau sangagamu ma kamu tulusiginia.' "

⁸ Ma Barak e tsarivania, “Eo, sauba kau vano ti vaga igoe ko dulikoluau. Me ti vaga ko tau dulikoluau igoe, minau e utu goto kau vano.”

⁹ Maia ko Debora e tsarivania a Barak, “Eo e dou, inau sauba kau dulikolugo igoe, mo ko laka na padaana laka sauba kara soalokigo igoe rongona nimu tangomana ko naua, rongona na Taovia sauba ke moloa a Sisera tana limana kesa na daki.” Mi tana ma ko Debora e tû me dulikolua a Barak mara ka vano i Kedes.

¹⁰ Ma Barak e soasaigira i Kedes kaira na puku i ka koniqira a Sebulun ma Naptali, mara sangavulu toga na mane ara mai mara tsarimurina. Maia ko Debora e dulikolua a Barak.

¹¹ Mi tana tagu goto ia aia a Heber na Ken e vaturia kesa na valepolo varangisia i Kedes ligisana kesa na gai tabu i Sananim. Aia e vanoliginogoa tanigira na Ken tavosi, igira na kukuana a Hobab na ivana a Moses.

¹² Mi kalina a Sisera e donagininogoa laka a Barak e dato nogo tana Vungavunga Tabor,

¹³ maia e tû me vangaraugira ara siu sangatu nina terê tapala, me soasaigira sui nina mane vaumate i Haroset, me molovanogira kara bâ tana Kô Kison.

¹⁴ Maia ko Debora e morosigira bâ me tsarivania a Barak, “!Kalina ia, ko ba tsaku! !Na Taovia nogo e ida vanigo! I dani eni nogo aia e sauvanigo na tangomana gana ko tulusiginia a Sisera.” Mi tana ma Barak e tsuna tsaku tania na Vungavunga Tabor kolugira ara sangavulu toga nina mane.

¹⁵ Mi kalina a Barak migira nina alaala na mane vaumate ara ratsia na vailabugi, me tsaku

ma na Taovia e naua me gini ponopala lê na tobana a Sisera kolugira sui nina terê ma nina mane vaumate. Ma Sisera e tû me tsipuligi tania nina terê me tsogo liulê i lao.

¹⁶ Ma Barak e takuvigira na mane vaumate kolugira niqira terê, mara ba tsau saikesa i Haroset. Mi tana maia migira nina mane vaumate ara labumatesigira sui lakalaka nina alaala na mane vaumate a Sisera. Me tagara goto ke kesa ke mauri.

¹⁷ Maia Sisera e tsogo me ba tsau i matana nina valepolo ko Jael na tauna a Heber na Ken, rongona a Jabin na taovia tsapakae ni Hasor e tobalaka kolua a Heber ma nina tamadale.

¹⁸ Maia ko Jael e rutsu tania nina valepolo me ba tsodoa a Sisera me tsarivania, “Ko sagemai Taovia, ko mai i laona niqû valepolo. Mo ko laka goto na matagu.” Maia e tû me sage, maia ko Jael e ba molopoia me tsavuginia kesa na ibe.

¹⁹ Ma Sisera e tsarivania, “Ko sauvaniau kiki na kô. Au marou sosongo.” Maia ko Jael e sauvania kesa na bilo na miliki maia e inuvia, mi muri maia e tsavupoitugua.

²⁰ Maia Sisera e tsarivania, “Ko bâ mo ko tutû i matsapana na valepolo, me ti vaga ke liumai ke kesa me ke veisuago laka ti ke kesa ke totu ieni, migoe ko tsarivania laka e tagara ke kesa ieni.”

²¹ Ma Sisera e kolae sosongo me tsaropuka bâ me maturu mate. Maia ko Jael e rutsu i tano me ba adia kesa na vatu me kesa na gai na mani soriginiana na itaina na valepolo, me sage tugua i gale me ba dodo i konina a Sisera. Me adia na gai me moloa tana rauvilana me poguginia na

vatu, ma na gai ia e tsuna saviliu i laona na kao. Me mate a Sisera.

²² Mi kalina a Barak e mai na laveana a Sisera, maia ko Jael e ba tsodoa me tsarivania, “!Ko mai ieni! Inau sauba kau sauvanigo na mane igoe o lalavea.” Maia e tsarimurina sage i vale, mi tana e ba reia a Sisera e tsaro na matena i lao, ma na gai e tsukutsapatugu tana lovana.

²³ Mi tana dani nogo ia, God e tusua na susuliga vanigira na tinoni ni Israel gana kara gini tangomana na tuliusiginiana a Jabin na taovia tsapakae ni Kanaan.

²⁴ Migira ara suli babâ na vailabugi koluana a Jabin poi tsau kalina ara matesia.

5

Ka Niqira Linge Ko Debora ma Barak

¹ Mi tana dani nogo ia, mi kaira ko Debora ma Barak aia na dalena Abinoam ara ka teâ na linge iani:

² !Tsonikaea na Taovia!
Igira na Israel ara padakuti matena na vano na vailabu;
migira na tinoni ara tamidou na sangatsari.

³ !Kamu rorong igamu na taovia tsapakae!
!Kamu rorongovata igamu sui na tagaovera!
Inau sauba kau linge, ma kau taia niqu tuqulu vania niqira God igira na Israel, aia nogo na Taovia.

⁴ Taovia, kalina igoe o mololea na vungavunga i Seir,

mi kalina igoe o rutsuligi tania na butona na kao
 i Edom,
 ma na barangengo e kasisi popono, ma na usa
 loki e tumutsuna mai talu tana masaoka.

Eo, na usa loki e taqetu tsuna talu tana parako.
⁵ Ma na vungavunga ara viri oloolo takuti i
 matana na Taovia ni Sinai,
 i matana na Taovia aia na God ni Israel.

⁶ Tana taguna aia Samgar na dalena a Anat,
 mi tana taguna ko Jael,
 igira ara taretada ara tau goto dona kara liu
 tsapatugu tana sautu loki,
 igira sui ara liu moa tana sautuligi.

⁷ Igira na vera sui ni Israel ara totu mangu lê,
 eo, ara mangu lê saikesa poi kalina inau ko
 Debora
 au mai vaga kesa na tinaqira na tinoni ni Israel.

⁸ Mi muri kalina igira na Israel ara vilia visana
 niqira god vaolu,
 mi tana e taratsi tugua na vailabu tana veraqira.
 ?Mi laoqira ara vati sangavulu na toga na mane
 ni Israel
 me laka ke kesa vidaqira ke adia gana tako se ke
 kalagaia nina bao? !Tagara!

⁹ Na tobaqu popono inau e totu kolugira gaqira
 taovia na mane vaumate ni Israel,
 me kolugira goto na tinoni ara tami segeniqira
 dou sosongo na sangatsari.

!Tsonikaea na Taovia!

¹⁰ Kamu gini turupatuna bamai igamu amu sage
 i gotuna na asi sere,
 migamu sui goto amu vanovano lê moa pipi
 nauna tana amu vano.

11 !Kamu rorongong! !Na toga ara galaleleo polia na tuvu mara gini gogoko sosongo tana rongona gana tangomana na Taovia,

ma gaqira tangomana igira na tinoni ni Israel! Mi muri ma nina tinoni na Taovia ara ala tsunamai tana matsapana niqira verabau.

12 Mara tsaria, “!Mamata, ko mamata ko Debora! !Ko mamata mo ko teâ kesa na linge! !Eo, ko mamata!

!Mo ko ida igoe a Barak na dalena a Abinoam, mo ko raqavanogira igira igoe o aditsekagira nogo!

13 Mi muri migira na tinoni ni Israel ara alatsuna mai i koniqira gaqira ida;

migira nina tinoni na Taovia ara mai i koniqu inau, mara vangaraua na vano na vailabu.

14 Ara talumai i Epraim mara tsuna bâ tana poi, i murina na puku konina a Benjamin migira nina toga.

Gaqira taovia na mane vaumate ara tsunamai talu i Makir,

ma niqira manetagao ara tsunamai talu i Sebulun.

15 Igira na tinoni loki ni Isakar ara mai kolua ko Debora;

eo, igira na Isakar ara mai, ma Barak goto e mai, migira sui na toga ara tsarimurina tsunamai i lao tana poi.

Migira moa tana puku konina a Ruben ara tobatavosi moa;

marau tangomana kara pedesaia laka kara tsari se tagara.

16 ? Megua igira ti ara totuvisu lê moa tana baraqira na sipi?

? Ara totuvisu matena ngatsu kara rongomigira na mane pitusipi kalina kara soagira niqira sipi?

Eo, ma na puku konina a Ruben ara tobatavosi moa;
mara tau tangomana kara pedesaia laka kara tsari se tagara.

17 Igira na puku konina a Gad ara totu i ligisana na Kô Jordan tabana i longa,
migira na puku konina a Dan ara totuvisu moa tana vaka.

Migira na puku konina a Aser ara totu moa i tabana tasi;
mara totu kalavata moa i one.

18 Migira moa na tinoni tana puku ka koniqira Sebulun ma Naptali
ara bisâ na mauriqira tana vailabu.

19 I Taanak tana okookona na kô i Megido,
igira na taovia tsapakae ara mai mara vailabugi i tana;

eo, igira na taovia tsapakae ni Kanaan ara vailabugi goto i tana,
mara tau lelê tangomana kara lauligia ke kesa goto na turina tetelo na siliva.

20 Migira goto na veitugu ara tû tana masaoka mara sanga na vailabugi,

kalina ara tarari taligu tana masaoka.

Eo, igira goto ara sangâ na vailabugi koluana a Sisera.

21 Na tatarina na obona na Kô Kison e salaligigira saikesa,

na susuligana nogo na tatarina na Kô Kison.
!Minau sauba kau butusua ma kau vanovano
susuliga!

²² Migira na ose ara uloulo mai tsaku
me kabakutukutu tana kao na tuaqira.

²³ Ma nina angelo na Taovia e tsaria, “Vealaginia
na vera ni Meros,
vatsa seko vania, mo ko vealaginigira na tinoni
ara totu i laona.
Rongona igira ara tau mai na sangaana na
Taovia,
ara tau mai sanga na vailabu vaniana aia.”

²⁴ Aia ko Jael e dou liuliu bâ i laoqira na daki sui,
aia na tauna a Heber na Ken,
eo e dou liuliu bâ i laoqira na daki sui igira ara
totu i laona na valepolo.

²⁵ A Sisera e nongia na kô, maia ko Jael e
sauvania na miliki;
e adimai vania na lakana miliki i laona kesa na
popo barubaruru rerei dou mate.

²⁶ Mi kesa tabana limana e tangoliginia kesa
na gai na mani soriginiana na itaina na
valepolo,
mi tabana na limana kesa na vatu niqira mani
pogapoga igira na maneago.
E tupiginia a Sisera me tapali saikesalia na
tsivina na lovana;
ma na gai e baoginia na lovana me tsuku
tsapatugu.

²⁷ E gini tsutsuvarara na tuturuna,
me puka me tsaro i tuana aia.
I tuana nogo ia aia e gini tsutsuvarara na
tuturuna me puka;

e puka saikesa i lao me mate pitsu.

28 Na tinana a Sisera e morotsuna tana mat-sapana na bisibisi;

e tû i murina na polo e tsautsau tana me moro tatavata.

Me veisuâ: “?Egua vaga nina terê na dalequ e putsu nogo nina tagu me tau vati labamai moa?

?Megua vaga nina ose ti e kisâ sosongo na visumai?”

29 Igira visana na daki sasaga ara totu kolua i tana ara tsarivania,

maia segenina goto e tsarivanisegenia nogo danga kalina na goko vaga iani,

30 “Igira ara totuvisu moa rongona kara lavegira na omea kara laua ma kara tuvarivotâ vanigira segeni,

tau utu kara tango kesa se ruka na daki pipi na mane vaumate,

me ke visana na polo e loki sosongo na matena vania a Sisera,

me ke visana na turina na polo ara tula mamare-gasia vania na liona na daki taovia.”

31 !Taovia e dou bâ ti igira sui gamu gala igoe kara mate vaga ia,

migira moa na kulamu igoe kara maka vaga na aso kalina e dato vaolu!

Mi tana e laba na rago tana vera ia i laona e vati sangavulu na ngalitupa.

6

A Gideon

¹ Me kesa goto kalina igira na tinoni ni Israel ara sasi tugua i matana na Taovia, maia e tû me tamivanigira na tinoni ni Midian kara tagaovi kaputigira i laona e vitu na ngalitupa.

² Migira na Midian ara susuliga liusigira bâ na Israel, migira na tinoni ni Israel ara tû mara ba taopoi tanigira i laona na vatuluma me visana goto tana nauna popoi tana vungavunga.

³ Me pipi kalina igira na Israel kara rasavaginia na piuna niqira omea na tsukatsuka, migira na Midian ara mai kolugira na Amalek migira goto na puku ara totu tana kaomate, mara sugutigira.

⁴ Ara mai mara vaturikaegira niqira valepolo tana niqira kao, mara sekolia niqira omea tsukat-suka sui tsau bâ tabana i ata varangisia i Gasa. Ara laugira goto pipi niqira sipi, ma niqira buluka, ma niqira asi, mara tau goto molovisua ke kesa na omea vanigira na tinoni ni Israel kara gini mauri.

⁵ Igira ara mai kolua niqira alaala na buluka ma niqira valepolo, mara danga vaga moa ti kesa na alaala popono na anelovo. Migira kolugotoa niqira kamelo ara danga sosongo, me utu na tsokoraeaqira. Ara mai mara liuvia na laona popono niqira lelegai, mara sekoli saikesalia pipi niqira omea sui.

⁶ Me utugana moa vanigira na Israel na utusi-aqira.

7 Mi muri migira na tinoni ni Israel ara ngangaidato tugua vania na Taovia rongona aia ke sangagira na tukapusiaqira na Midian.

8 Maia e molo bâ vanigira kesa na propete ke turupatuna vanigira kesa na goko e talu i konina na Taovia na God ni Israel. Ma na Taovia e tsaria: “Inau nogo au adirutsumigamu tania na totutseka i Ejipt.

9 Inau nogo au laumaurisigamu tania na lima qira na Ejipt, me tanigotoa na lima qira igira na tinoni ara vailabugi kolugamu tana kao iani. Inau au tsialigigira ida talu vanigamu igamu, mau sau vanigamu niqira kao kamu tamanina.

10 Mau tsarivanigamu laka inau nogo na Taovia nimui God, me laka igamu kamu tau goto samasama vanigira niqira god igira na Amor, igira igamu amu totu nogo i laona niqira kao kalina ia. Migamu amu tau nogo rongomangaqu inau.”

11 Mi muri ma nina angelo na Taovia e mai tana vera ni Opra me totupuka i vavana kesa na gai tabu e tamanina a Joas, aia na mane tana duli konina a Abieser. Maia Gideon na dalena a Joas e totu popoi tana nauna na rapasi uaeni, mi tana e labududusigira na vatuna na uiti. E totu popoi rongona e tau ngaoa laka igira na Midian kara reia.

12 Ma nina angelo na Taovia e laba vania i tana me tsarivania, “!Na Taovia i konimu, igoe na mane malagais susuliga!”

13 Ma Gideon e tsarivania, “Taovia, inau au ngaoa kau veisuago talu kesa na omea. ?Egua vaga te e aqu e labavanigami moa igami na omea

seko vaga girani ti vaga na Taovia e totu manana kolugami? ?Miava vaga igira na omea dou sui igira na mumuamami ara turupatuna vanigami nogo, laka na Taovia e naua vanigira kalina aia e adirutsumigira tania i Ejipt? Mi kalina eni e vaga moa ti na Taovia e tsonilegami nogo me mologami kami rota tana limaqira na Midian.”

¹⁴ Mi tana ma na Taovia e ketsalia a Gideon me tsarivania, “Ko tû, mi tana susuligamu popono ko vano mo ko laumaurisigira na Israel tania na limaqira na Midian. Inau segeniqu nogo au molovanogo igoe.”

¹⁵ Ma Gideon e gokovisu vania na Taovia me tsarivania, “?A Taovia, kau naukoeguania inau ti kau laumaurisigira na Israel? Ma na duli i koniqu inau e tau na duli tangirongo i laona na puku konina a Manase, minau goto na tetelona bâ i laomami gami kesa na tamadale.”

¹⁶ Ma na Taovia e tsarivania, “Igoe sauba ko tangomana nomoa, rongona inau nogoria sauba kau sangago. Igoe sauba ko tsogori pukaligira popono igira na Midian vaga moa ti laka igira popono e kesa lelê moa tinoni.”

¹⁷ Ma Gideon e gokovisu me tsarivania, “Taovia, me ti vaga igoe o padâ laka e tuguau manana inau, me dou ti ko sauvaniau ke visana na padapada laka ti igoe manana nomoa na Taovia o goko vaniau se tagara.

¹⁸ Minau au nongigo ko laka goto na vanoligi poi kalina inau kau adimaia na mutsa gana na sausau vanigo.”

Ma na angelo e tsarivania, “E dou, inau sauba kau totu pitugo ieni poi ko visumai igoe.”

¹⁹ Maia Gideon e tû me visu i valena, me bâ me matesia kesa na dalena na naniqoti me kukia, me adigotoa sangavulu na kilo na pulaoa me aqosiginia na breidi e tagara na isti i konina. Mi muri, maia e molosagea na velesina na naniqoti i laona na kopeta me moloa na kona i laona kesa na popo me adibâ vania nina angelo na Taovia aia e tototu moa i vavana na gai tabu ia me saugira vania.

²⁰ Ma na angelo e ketsalia a Gideon me tsarivania, “Ko moloa na velesina na naniqoti ma na breidi i kelana na vatu iani, mo ko qetu bâ na kona i kelaqira.” Ma Gideon e naua na omea sui vaga aia e tsarivania ke naua.

²¹ Mi muri ma nina angelo na Taovia e pele bâ na velesina na naniqoti ma na breidi ginia na isuisuna gana itoro. Ma na lake e tavongani irudato tana vatu ia, me ganigira popono na velesina na naniqoti ma na breidi ara totu tana. Mi tana ma na angelo e tavongani nanga lê.

²² Maia Gideon e vasini e donagadovia laka aia nogo nina angelo na Taovia e laba vania. Maia e matagu loki sosongo me tsaria, “!Aire kiki Taovia God! !Au vasini reilakana nimu angelo ginia na mataqu segeni inau!”

²³ Ma na Taovia e tsarivania, “Na rago ke totu i konimu. Ko laka na matagu. Sauba e utu ko mate.”

²⁴ Ma Gideon e tû me aqosia kesa na belatabu vania na Taovia i tana, me soaginia, “Na Taovia aia nogo na Rago.” Ma na belatabu ia e tototu moa i Opra, ara tamanina igira na duli konina a Abieser.

²⁵ Mi tana bongi nogo ia, ma na Taovia e tsarivania a Gideon, “Igoe ko tû mo ko adia nina buluka mane na tamamu, aia e vitu nogo na ngalitupana, mo ko toroveoa nina belataba Baal aia e tamanina na tamamu, mo ko kavitsunâ na titinonina na god ko Asera aia e tutû i ligisana na belatabu ia.

²⁶ Mo ko aqosia kesa na belatabu dou vania na Taovia nimu God i kelana na tsupu na vatuna nina belatabu Baal, mo ko adia na buluka mane ia mo ko kodo poponoginia na tapana na gaina na titinonina ko Asera aia igoe o talanogoa, mo ko gini savori vaniau.”

²⁷ Me vaga ia ma Gideon e aditugira ara tu sangavulu nina maneaqo, me bâ me naua na omea vaga na Taovia e tsarinogoa vania ke naua. Aia e mataguni sosongoligira na tinoni i laona na valena tamana migira goto na tinoni tana vera ia na naumalemaleana tana dani, te aia e naupopoia tana bongi.

²⁸ Mi kalina igira na tinonina na vera ia ara mamata bongibongi tana matsaraka na dani ngana mara tsodoa laka nina belatabu Baal ara toroveonogoa, ma na titinonina ko Asera ara kavipukalia, ma na buluka mane ara kodonogoa i kelana kesa na belatabu vaolu ara vasini aqosia moa i tana.

²⁹ Ara vaiveisuagi, “?Asei sagata e naua na omea vaga ia?” Mara lavegokona mara tsodovulagia laka a Gideon na dalena a Joas aia nogo e naua.

³⁰ Te ara tû mara tsarivania a Joas, “!Ko adimaia ieni na dalemu ma kami labumatesia! Rongona aia e toroveoa nina belatabu Baal, me

kavitsunâ na titinonina ko Asera e tû i ligisana.”

³¹ Ma Joas e tsarivanigira sui ara taimatana, “?Egua igamu te amu sogogana Baal? ?Megua te amu isutuguna? Asei ti vaga ke gini tû tana rongona aia, sauba ke mate nogo ia ti ke tsau tana matsaraka ke dani. Ti vaga aia Baal e kesa na god, eo ma kamu molovania ke isutuguna segeni. Nina belatabu nogo ia igira ara toroveoa.”

³² Me tuturiga tana tagu ia, aia Gideon ara soaginia a Jerubaal.* Rongona a Joas e tsarivanigana ia, “Molovania Baal ke isutuguna segeni. Aia nogo nina belatabu ara toroveonogoa.”

³³ Mi muri, migira sui na Midian ma na Amalek migira na puku ara totu tana kaomate, ara maisai mara savu tana Kô Jordan, mara vaturikaegira niqira valepolo tana Poi ni Jesreel.

³⁴ Ma nina tarunga na Taovia e totuvia a Gideon, maia e uvia nina tavuli na soaaqira na mane sui tana duli konina a Abieser kara tsarimurina.

³⁵ Mi muri, maia e mologoko bâ vanigira ara totu tana butona na kao i Manase ruka tabana, me soagira kara tsarimurina aia. E mologoko bâ goto vanitugira na puku tu koniqira a Aser, ma Sebulun ma Neptali, migira sui ara mai, mara sai alaala kolugotoa aia.

³⁶ Mi muri ma Gideon e tsarivania God, “Ti vaga igoe o pada mananâ laka ko gini aqoginiau inau tana laumaurisiaqira na tinoni ni Israel, me dou,

* **6:32 6:32** Tana goko Hibu na soa Jerubaal e vaga moa ‘molovania Baal ke isutuguna segeni.’

³⁷ me sauba inau kau mologira visana na vauvau tana kao i tana ara labududusigira na uiti. Me ti vaga tana matsaraka na kolobu ke porisia na vauvau me ke tau porisia na kao, mi tana inau sauba kau donaginia laka igoe sauba manana ko aqoginiau inau tana laumaurisiaqira na tinoni ni Israel.”

³⁸ Maia saikesa nogo e vaga na omea e laba. Mi kalina a Gideon e mamata tana matsaraka rovorovo na dani ngana, maia e adia na vauvau me lusia, me roro na kolobu ma na kona e tugua ke dangaliginia kesa na popo.

³⁹ Ma Gideon e tsarigotoa vania God, “Ko laka kiki na kore vaniaqu. Ko tamivaniau moa ma kau goko kesa goto kalina. Au nongigo ko tamivaniau ma kau naua ke kesa goto na tovo kolua na vauvau. Mi kalina ia ko moloa na vauvau ke mamatsa, me ke pori na kao.”

⁴⁰ Mi tana bongi ia, ma God e nau saikesa vaganana ia. Mi tana matsaraka na dani ngana, ma na vauvau e mamatsa saikesa, ma na kao e gini pori ponono na kolobu.

7

A Gideon e Tulusigira na Midian

¹ Mi kesa dani, ma Gideon kolugira nina alaala ponono na mane vaumate ara mamata tsakut-saku mara ba vaturikaegira niqira valepolo i ligisana nina Vuravura a Harod. Migira na Midian ara tototu tana qou tabana i vava i tuana na Tetena More.

² Ma na Taovia e tsarivania a Gideon, “Na mane ara totu kolugo igoe ara danga sosongo

liusia na dangana vaga au kilia inau gana kau mologira na Midian tana limamui. Me tau utu sauba kara padâ laka ara gini tangomana tana susuligaqira segeni igira, me ke tagara inau.

³ Ko tû igoe mo ko tsarivulagia vanigira na tinoni, “Ti vaga aseï vidamui ke matagu, me dou bâ ti aia ke visu i vera, migami sauba kami totu ieni tana Vungavunga Gilead.” Vaga ia, mara rukapatu ruka na toga na mane ara visu i vera, mara sangavulu moa na toga ara totuvisu.

⁴ Ma na Taovia e tsaritugua vania a Gideon, “Ara danga sosongo moa nimu mane vaumate. Ko aditsunagira i kô, mi tana inau sauba kau vilivotagira vanigo. Ti vaga inau kau tsarivanigo laka aia na mane vaga ia ke vano kolugo, maia sauba ke tsarimurimu. Me ti vaga kau tsarivanigo laka aia na mane vaga ia ke tau tsarimurimu, maia e utu ke tsari.”

⁵ Ma Gideon e aditsunagira bâ nina mane vaumate i kô, ma na Taovia e tsarivania, “Ko molovotagira igira sui ara lopia na kô ginia na lapiqira vaga na pai, tanigira igira ara tsunatuturu mara inu.”

⁶ Ara tolu sangatu na mane ara abeluginia na limaqira na kô te ara inu mala pai. Migira sui tavosi ara tsunatuturu mara inu.

⁷ Ma na Taovia e tsarivania a Gideon, “Eo, inau sauba kau laumaurisigamu, ma kau sauvanigamu na susuliga gana kamu gini tuliugira na Midian kolugira ara tolu lelê moa sangatu na tinoni ara inu mala pai i kô. Mo ko tsarivanigira igira sui na mane tavosi kara visu moa i vera.”

⁸ Me vaga ia, ma Gideon e molovisugira i vera igira sui na mane ni Israel, migira lelê moa tolu sangatu ara totuvisu kolua aia. Mara tangolivisugira niqira popovatu ma na tavuli. Migira na Midian ara tototu moa tana nauna ara vaturikaegira niqira valepolo tana qouna i lao.

⁹ Mi tana bongi nogo ia ma na Taovia e ketsalia a Gideon me tsarivania, “Ko tû mo ko ba vailabu kolugira na Midian. Inau sauba kau mologira i limamu igoe.

¹⁰ Me ti vaga igoe ko matagu moa na vailabu koluaqira, mo ko tsuna bâ kalina ia kolua a Pura nimu maneago tana ara tototu igira.

¹¹ Me sauba kamu ka rongomia na omea kara tsaria igira, mi tana sauba igoe ko gini malagai na baginiaqira.” Mi kaira a Gideon ma Pura nina maneago ara ka tsuna mara ka ba totu dodo ligisana tana ara tototu igira na Midian.

¹² Mi tana, migira na Midian ma na Amalek, migira goto na puku ara totu tana kaomate, ara viri totu vota bamai i laona na qou popono ia vaga saikesa moa na dangana na alaala popono na anelovo, ma niqira kamelo ara danga vaga moa na vatuna one tabana i tasi.

¹³ Mi kalina a Gideon e laba tana, maia e rongomia kesa na mane e turupatuna nina bolebole vania kesa na kulana. Aia e tsaria, “Inau au bolela laka e kesa na sivona breidi e kabokabo mai tana nauna a tototu igita, me gadovia kesa na valepolo. Ma na valepolo ia e pukatsuna me tsaro saikesa i lao tana kao.”

¹⁴ Ma na kulana e tsarivania, “!Aia nogoria nina isi na mane ni Israel, aia nogo a Gideon

na dalena a Joas! !E utu goto ke tagara! !
God nogo e sauvania na tangomana na tuliusiada
igita na Midian ma nida alaala popono na mane
vaumate!”

¹⁵ Mi kalina a Gideon e rongomisuia na turapatuna nina bolebole na mane ia ma na gua na rongona, maia e tsunaturu me samasama vania na Taovia. Mi muri maia e tû, me visutugua i tana ara tototu igira na Israel me ba tsarivanigira, “!Kamu aligiri kalina ia! Na Taovia aia sauba ke sauvanigamu na tangomana na tuliusiaqira na alaala popono na mane vaumate ni Midian!”

¹⁶ E votagira igira na tolu sangatu na mane i laona e tolu na alaala, me sauvania pipi mane ke tangolia kesa na tavuli me kesa na popovatu na sulu iruiru i laona.

¹⁷ Maia e tsarivanigira, “Kalina inau kau ba tsau tana liligina na nauna tana ara vaturikae-gira niqira valepolo igira, migamu kamu moro tatavata mai i koniqu inau, ma kamu nautaonia na omea inau sauba kau naua.

¹⁸ Mi kalina inau kolugira niqira alaala kami uvigira nimami tavuli, migamu goto kamu uvigira goto nimui tavuli polipoponoa na nauna i tana ara tototu igira, ma kamu gu loki ma kamu tsaria, “!Vania na Taovia me vania a Gideon!”

¹⁹ Ma Gideon kolugira kesa sangatu nina mane vaumate ara ba tsau tana liligina na nauna i tana ara tototu igira na Midian kalina e varangi sosongo nogo na levugata, murina tsotsodo kalina igira na mane reitutugu tana bongi ia ara vaioligi. Mi tana ara uvia niqira tavuli, mara tupiresegira niqira popovatu ara tangoligira.

20 Mi kaira goto ruka na alaala tavosi ara nauvaganana goto ia. Igira sui ara tangolia niqira sulu iruiru tana mauiqira, ma niqira tavuli tana madoaqira mara gugu loki mara tsaria, “!Na isi vania na Taovia me vania a Gideon!”

21 Me pipi mane e tutû tana sasana polia tana nauna ara tototu igira na Midian, ma na alaala popono gaqira gala ara novo loki mara kanga mara viri tsogo bamai.

22 Mi kalina nina mane vaumate a Gideon ara uvigira babâ moa niqira tavuli, maia na Taovia e naua migira na alaala na gala ara vailabugi segeniqira ginia niqira isi segeni. Ara viri ulo bâ kalea i Saretan mara ba tsau i Bet Sita, me tsau tana vera ni Abel Mehola varangisia i Tabat.

23 Mi muri mara soamaigira sui na mane tana puku ka koniqira a Naptali ma Aser, mi kaira sui goto ruka tabana na Manase, mara takuvigira na Midian.

24 Ma Gideon e mologira bâ visana nina mane adigoko tana kao vungavungaga popono tana Ephraim me tsaria, “Kamu tsunamai ma kamu vailabugi kolugira na Midian. Kamu ba tukapusia na Kô Jordan migira sui na okooko na kô tsau bâ i Betbara, ma kamu utusigira na Midian kara tau savu.” Migira na mane ni Ephraim ara sai alaala mara ba tukapusia na Kô Jordan migira sui goto na okooko na kô tsau bâ i Betbara.

25 Ara tangolikaira ruka gaqira taovia loki na Midian, kaira nogo a Oreb ma Seeb. Mara ba matesia a Oreb tana Vatuna a Oreb, maia a Seeb ara matesia tana nina Vale na Rapasi Uaeni a

Seeb. Mara takuwigira babâ moa igira na Midian mara adia ka lovaqira a Oreb ma Seeb mara ba sauania a Gideon aia e totu tabana i longa na Kô Jordan.

8

Ara Labugira Sui na Midian

¹ Migira na mane ni Epraim ara tsarivania a Gideon, “?Rongona gua ti o tau soagami ma kami sangatsari kalina igoe o vano na vailabugi koluaqira na Midian?” Migira ara gini goko korekore sosongo vania a Gideon tana rongona na omea vaga ia.

² Ma Gideon e tû me tsarivanigira, “Na omea inau au tangomana na nauana e tau lelê loki vaga na omea amu naua igamu. Atsa moa ti e rerei tetelo lê na omea amu naua igamu na mane ni Epraim, miava, maia e loki liusia bâ na omea na ðuli popono i koniqu inau ami naua.

³ God nogo e moloa i limamui kaira ruka gaqira taovia loki igira na Midian, kaira nogo a Oreb ma Seeb, mamu labumatesikaira. ?Ma na gua nogo au naua inau ke atsa kolua na omea loki vaga ia amu naua igamu?” Mi kalina aia e tsarivaganana ia, me puka tetelo niqira kore.

⁴ Mi kalina a Gideon kolugira tolu sangatu nina mane vaumate ara maitsau tana Kô Jordan mara tulusavu sui, migira ara kolae sosongo nogo mara vitoa mate.

⁵ Mi kalina ara balaba i Sukot, maia Gideon e tsarivanigira na mane tana vera ia, “Au

nongigamu kamu sauvanigira niq̄u mane vaumate girani ke visana na sivona na breḏi. Igira ara kolae seko sosongo nogo, minau au taku-vikaira a Seba ma Salmuna kaira na taovia tsapakaē ni Midian.”

⁶ Migira na tinoni loki ni Sukot ara tsarivania, “?Matena gua ti igami kami sau na mutsa vanigira nimu mane vaumate igoe? Migoe o tau vati tangolikaira moa a Seba ma Salmuna igoe.”

⁷ Ma Gideon e tsarivanigira, “!Eo, vaga ia me dou moa! !Mi kalina na Taovia ke molokaira a Seba ma Salmuna i limaqu inau, minau sauba kau visumai ma kau ramitsiginigamu na itai kokonaga ma na gai kakaruga au adia tana kaomate!”

⁸ Ma Gideon e vano kalea i Penuel, mi kalina e balaba i tana maia e nongigira vaganana goto na tinoni ni tana, migira na tinoni loki ni Penuel ara tsarigotoa na goko vaga igira na Sukot ara tsarivania.

⁹ Maia a Gideon e tsarivanigira, “!Eo, mi kalina ke managaqu inau ma kau visumaitugua ieni, me sauba kau toroutsani poponoa nimui kusudato igamu!”

¹⁰ Mi kaira a Seba ma Salmuna ara ka totu moa i Karkor kolua na alaala ka niq̄ira mane vaumate. I laona na alaala popono na mane igira ara talu tana duli ara totu tana kaomate, ara kauvisu moa gana ngongo ara 15,000 na mane. Ara 120,000 na mane vaumate ara labumatesigira sui nogo.

¹¹ A Gideon e liu bâ i liligina na kaomate, tabana i longa i Noba mi Jogbeha, me labunovotigira na mane vaumate ara totu tana.

12 Mi kaira a Seba ma Salmuna kaira ruka na taovia tsapakae ni Midian, ara ka tsogoligi moa, maia Gideon e takuvitsarikaira me ba tangolikaira, migira sui ka niqira mane vaumate ara viri tsoغو saranga bamai sui lakalaka.

13 Mi kalina a Gideon e visu talu tana vailabu maia e liu tsapatugu mai i Heres,

14 mi tana e tangolia kesa na borau ni Sukot me torogoko i konina. Ma na borau ia e maretsunagira vania a Gideon na soaqira sui ara vitu sangavulu vitu na mane loki ni Sukot.

15 Mi muri, maia Gideon e vano i koniqira na mane loki ni Sukot me tsarivanigira, “? Laka igamu amu padatugua kalina amu sove na sangaagu inau? Mi tana igamu amu tsaria laka e utu kamu saua sa mutsa vanigira niqu mane vaumate kalina ara kolae sosongo, rongona inau au tau vati tangolikaira moa a Seba ma Salmuna. !Bâ, me doua! !Kaira ri karani!”

16 Maia e tû me adia na itai kokonaga ma na gai kakaruga e adinogoa tana kaomate, me ramitsiginigira na tinoni loki sui ni Sukot.

17 Me bâ me toroutsanigotoa na kusudato e totu i Penuel, me labumatesigira sui na mane tana verabau ia.

18 Mi muri ma Gideon e veisuakaira a Seba ma Salmuna, “?E koegua na rereiqira igira na mane amu labumatesigira i Tabor?”

Mi kaira ara ka tsaria, “Igira ara rerei vaga moa na rereimu igoe, pipi gira sui ara rerei vaga moa ti na dalena na taovia tsapakae.”

19 Ma Gideon e tsarivanikaira, “Eo, migira saikesa nogo na tasiqiu inau, na dalena saikesa

nogo na tinaqu segeni inau. Me vaga ia, minau au gini vatsa tana asana na Taovia mamauri, laka ti kagamu amu ka tau nogo labumatesigira igira, me utu goto inau kau labumatesikagamu kamu.”

²⁰ Maia e tû me raia a Jeter na dalena mane botsaida, me tsarivania, “!Ko bâ igoe mo ko labukaira!” Ma na baka mane ia e tau loqorut-sumia nina isi. Aia e matagu sosongo, rongona e borau vaolu moa.

²¹ Mi tana mi kaira a Seba ma Salmuna ara ka tsarivania a Gideon, “Ko mai, migoe segenimu nogo ko labumatesikagami. Na mane nogo ke naua nina aqo na mane.” Vaga ia, ma Gideon e tû me labumatesikaira, me adiligigira na inilau ara totu tana lioqira ka niqira kamelo.

²² Mi murina ia, migira na tinoni ni Israel ara tsarivania a Gideon, “Ko lia gamami taovia, igoe ma na dalemu, ma na daleqira na dalemu. Rongona igoe o laumaurisigami tania na limaqira na Midian.”

²³ Ma Gideon e tsarivanigira, “Inau e utu saikesa kau lia gamui taovia, ma na dalequ tagara goto. Maia segeni nogo na Taovia God ke lia gamui taovia.”

²⁴ Me tsarigotoa vanigira, “Au nongigamu kamu tamivaniau ma kau nongia i konimui kesa na omea. Pipi gamu sui lakalaka kamu saugira vaniau na tsaukuli sui igamu amu adigira.” Igira na Midian ara molo gaqira tsaukuli qolumila tana kuliqira vaga goto ara naua igira sui na tinoni tavosi ara mauri tana kaomate.

²⁵ Ma na toga popono ara gokovisu vania mara tsaria, “Eo, sauba kami gini mage na sauqira vanigo igoe.” Migira ara tsaboa kesa na polo, me pipi gira sui ara adia na tsaukuli ara laua tana vailabu ara mai, mara mologira i laona na polo ia.

²⁶ Migira na tsaukuli qolumila a Gideon e adia i koniqira e varangisia rukapatu na kilo na mamavana. Migirani ara tau goto tsoko kolugira na inilau, ma na liolio ma na polo tsitsibora ara sagelia igira na taovia tsapakae ni Midian, ma na inilau ara totu tana lioqira niqira kamelo.

²⁷ A Gideon e aqosia kesa na titinonina na god peropero ginia na qolumila ia, me moloa ke totu i Opra na verana segeni nogo ia. Migira sui na tinoni ni Israel ara piloligi tania God mara bâ i tana mara samasama vania na titinonina na god peropero ia. Maia saikesa nogo e lia na taviti vania a Gideon ma na valena popono.

²⁸ Aia nogo e vaga ti igira na Israel ara tuliusigira na tinoni ni Midian, migira na Midian ara gini tau goto tangomana na saukaeana na lovaqira. Mi tana e laba na rago tana vera ia i laona e vati sangavulu ngalitupa poi kalina e mate a Gideon.

Na Mateana a Gideon

²⁹ A Gideon e visutugua i verana segeni me totu tana.

³⁰ Maia e tamanigira ara vitu sangavulu na dalena mane, rongona aia e taugagira danga sosongo na daki.

³¹ Me tamanigotoa kesa na daki e tauga lê kolua e totu i Sekem; maia e vasuvania kesa na dalena mane, ma Gideon e soaginia a Abimelek.

³² Ma Gideon na dalena a Joas e mate kalina aia e tuqatuqa sosongo nogo, mara qilua tana vatulumana a Joas na tamana i Opra, tana vera e tamanina na duli konina a Abieser.

³³ Mi murina na mateana a Gideon, migira na tinoni ni Israel ara piloligitugua tania God, mara samasama vanigira na Baal. Mara moloa Baalberit ke lia niqira god,

³⁴ mara tau goto nogo aqo vania na Taovia niqira God, aia e laumaurisigira tanigira gaqira gala ara totu poligira.

³⁵ Mara tau lelê goto padalokigira igira tana valena a Gideon rongona pipi na omea dou sui aia e nauvanigira na tinoni ni Israel.

9

A Abimelek

¹⁻² Ma Abimelek na dalena a Gideon e tû me vano i Sekem, i tana ara totu igira sui na kamana na tinana, maia e raigira kara veisuagira na mane ni Sekem, “?Nagua igamu kamu padangaoa bâ? ?Laka tugira sui tu vitu sangavulu na dalena a Gideon kara tu tagaovigamu, se amu ngaoa ke kesa lelê moa? Ma kamu padatugua laka a Abimelek aia na gabumui segeni nogo igamu.”

³ Migira na kamana na tinana ia ara vaigokovigi kolugira na mane ni Sekem tana rongona na omea ia tana asana nogo a Abimelek. Migira na mane ni Sekem ara pedea laka kara

muria a Abimelek rongona aia na kamaqira nogo igira.

⁴ Mara tû, mara sauvania e vitu sangavulu na siliva ara adia tana nina valetabu Baalberit, mi tana qolo nogo girani a Abimelek e tû me voliginigira kesa na alaala na borau vanga tangopeke kara tsarimurina.

⁵ Maia e adigira mara vano tana valena na tamana i Opra, mi tana i kelana kesa lelé moa na vatu aia e labumatesgira sui vitu sangavulu na tasina, igira sui na dalena a Gideon. Maia lelé moa a Jotam na muritibaka e taopoi, maia moa e tau mate.

⁶ Mi muri, migira sui na mane ni Sekem mi Betmilo ara saikolu, mara ba laba tana gai tabu i Sekem, mi tana nogo ara ninaginia a Abimelek maia e lia gaqira taovia tsapakae.

⁷ Mi kalina a Jotam e rongomia na omea vaga ara naua igira, maia e vano me ba tukae i kelana na Vungavunga Gerisim, me gu loki me tsarivangira, “!Kamu rorongo mai igamu sui na mane ni Sekem, maia God sauba ngatsu ke rongomigamu!

⁸ Iani nogo na omea inau au ngaoa kau tsarivanigamu: E kesa dani igira sui lakalaka na gai ara maisai laka kara vilia kesa gaqira taovia tsapakae. Mara tsarivania na gai na olive, ‘Igoe nogo ko lia gamami taovia tsapakae.’

⁹ Ma na gai na olive e gokovisu vanigira me tsaria, ‘?Egua, laka inau kau mololea moa na molovuaqu na mona gana na mani tsonikaeaqira na god ma na tinoni, ma kau lia lê moa gaqira taovia na gai?’

10 Mi muri, migira na gai ara tsarivania na gai mutsamutsa, 'Ko mai igoe, mo ko lia gamami taovia tsapakae igami.'

11 Ma na gai mutsamutsa e gokovisu vanigira me tsaria, '?Egua laka inau kau mololea na molovuaqu puipui dou sosongo, ma kau lia lê moa gaqira taovia na gai?'

12 Mi tana migira sui na gai ara tsarivania na itai na uaeni, 'Igoe nogo ko mai mo ko lia gamami taovia tsapakae.'

13 Ma na itai na uaeni e gokovisu vanigira me tsaria, '?Egua laka inau kau mololea na molovuaqu na uaeni aia ara gini mage igira na god ma na tinoni, ma kau lia lê moa gaqira taovia na gai?'

14 Mi tana migira sui na gai ara tsarivania na gai karukaruga, 'Igoe nogo ko mai, mo ko lia gamami taovia tsapakae.'

15 Ma na gai karukaruga e gokovisu vanigira me tsaria, 'Eo, ti vaga kamu kili mananâ inau kau taovia tsapakae vanigamu, me dou igamu kamu mai ma kamu totu raviravi tana auauqu. Me ti tagara, ma na lake sauba ke irudato talu tana araqu karukaruga me ke ganigira sui na gai na sida* ni Lebanon.' "

16 Ma Jotam e goko babâ me tsaria, "Bâ, mi kalina ia kau veisuagamu, ?Egua laka e mana nomoa me maka tana tobamui kalina igamu amu molokaea a Abimelek me lia gamui taovia

* 9:15 9:15 "na gai na sida" E kesa na vatana na gaikakai e dato tana vungavunga i Lebanon, mara gini aqo sosongo tana logovale rongona e tau dona na tola tsaku.

tsapakae? ?Me laka amu padamamavasia a Gideon mamu reitutugudougira nina tamadale vaga e ulagana na omea loki aia e aqosigira vanigita?

¹⁷ Kamu padatugua laka na tamaqu aia e isutugumui tana vailabu, me bisâ na maurina gana ke laumaurisigamu tania na limaqira igira na Midian.

¹⁸ Eo, mi dani eni, igamu amu sove tanigira sui igira i laona na valena tamaqu. Igamu amu tû, mamu labumatesigira sui ara vitu sangavulu na dalena mane i kelana kesa lelê moa na vatu, tana rongona lelê moa a Abimelek, aia na dalena tamaqu tana nina dakiaqo lê moa, maia na kamamui igamu, mamu tû mamu molokaea me lia gamui taovia tsapakae igamu na Sekem.

¹⁹ Bâ, me ti vaga na omea igamu amu naua i dani eni vania a Gideon migira i laona na valena e mana nomoa me maka tana tobamui igamu, me dou, kamu gini mage na totu i vavana a Abimelek, maia Abimelek ke gini mage na tagaoviamui.

²⁰ Me ti ke tagara, ma na lake ke irudato talu i konina a Abimelek me ke ganigira sui lakalaka na mane ni Sekem mi Betmilo. Me ke irudato talu i koniqira na mane ni Sekem mi Betmilo me ke ba ganigotoa a Abimelek.”

²¹ Mi tana ma Jotam e tsogoligi me ba totu i Beer rongona e mataguni sosongolia a Abimelek na tasina.

²² A Abimelek e tagaovigira na Israel i laona e tolu na ngalitupa.

²³ Mi muri, ma God e naua mara vaigalagi a

Abimelek migira na mane ni Sekem, mara sove goto na rongomangana.

²⁴ Ma na omea sui girani ara laba tana rongona laka a Abimelek migira sui na mane ni Sekem igira nogo ara govula gokona vania laka ke labumatesigira sui vitu sangavulu na dalena mane a Gideon, kara gini sesematena niqira sasi loki ara naua.

²⁵ Vaga ia, migira na mane ni Sekem ara mologira visana na mane tana kelaqira na vungavunga kara taopoisaginia a Abimelek, mara totu matengana na komiaqira na tinoni sui ara liu i tana. Mara visana ara ba turupatuna vania a Abimelek na omea vaga ia e laba.

²⁶ Mi muri maia Gaal na dalena a Ebed e mai i Sekem kolugira na tasina sui migira na mane ni Sekem ara vataragi i konina aia.

²⁷ Mi tana tagu na pipitsu migira sui ara vano tana niqira uta na uaeni mara pitsugira na vuana, mara tsogori rapasigira gana ke lia na uaeni na inu. Mara sage i laona nina vale niqira god, mi tana ara mutsa mara inu mara gilugana a Abimelek.

²⁸ Ma Gaal e tû i laoqira me tsaria, “?Na tinoni gua vaga igita a totu i Sekem? ?Rongona gua ti igita a aqo vania moa a Abimelek? ?Laka ase i vaga sagata ngana? !Aia na dalena moa a Gideon! ?Maia Sebul e rongomangana moa aia, ma nagua rongona igita ka aqo vania? Igamu kamu totukakai konina a Hamor na mumuamui, i konina nogo aia e tuturiga nimui duli.

²⁹ !Au kili sosongolia laka kau ida vanigira na tinoni girani! !Ma kau tsialigia a Abimelek!

Ma kau tsarivania, '!Bâ igoe mo ko pabogira goto ma kara danga nimu mane vaumate, mo ko rutsutsuna mai mo ko vailabu!' "

³⁰ A Sebul aia na taovia tagao tana verabau ia e gini kore loki sosongo kalina e rongomia na omea vaga a Gaal e tsaria.

³¹ Maia e tû me mologira visana tinoni kara aditurupatu bâ vania a Abimelek i Aruma ma kara tsarivania, "A Gaal na dalena a Ebed migira na tasina ara mai nogo i Sekem, me utu goto kara tamivanigo ko sage bâ i laona na verabau ia.

³² Mi kalina ia, e dou ti igoe migira nimu mane vaumate kamu tu vano dodo tana bongi ma kamu taopoi tana poina.

³³ Mi tana matsaraka ke dani kamu mamata tsaku kalina e tau vati kala moa na aso ma kamu bokinovotia na verabau ia. !Mi muri kalina a Gaal ma nina mane vaumate kara maiginigamu, migamu kamu nauvanigira na omea vaga igamu segenimui nogo amu padâ kamu nauvanigira!"

³⁴ Me vaga ia, ma Abimelek kolugira sui nina mane vaumate ara aligiri dodo tana bongi ia, mara ba taopoi i taba i ligisana i Sekem mara tavota vati tana alaala.

³⁵ Mi kalina a Abimelek migira nina mane vaumate ara reia a Gaal e rutsutsuna mai kolugira nina mane vaumate me mai tutû tana matsapana na verabau ia, migira ara tû tania na nauna ara taopoi mara maiginigira.

³⁶ Maia Gaal e morosigira bâ me tsarivania a Sebul, "!Ko morosigira bâ! !Visana na mane ara tsunamai talu i kelana na vungavunga gira!"

Maia a Sebul e tsarivania, “Tau na tinoni gira. Na ungaqira lê moa na vungavunga gira.”

³⁷ Ma Gaal e tsaritugua, “!Ko morosia bâ! ?E mana saikesa, visana tinoni ara tsuna taonia na tetena na vungavunga, me kesa goto na alaala ara liumai i sautu talu tana nauna e totu niqira gai tabu igira na tinoni ara dona na tatada!”

³⁸ Me tû a Sebul me tsarivania a Gaal, “? Iava na mangamu kalina ia aia o gini gokokae sosongo igoe? Igoe nogo o veisugami rongona gua ti igami kami aqovania moa na mane iani a Abimelek. Igira nogoria na mane igoe o gilugaqira sosongo. Ko tû nogo kalina ia, mo ko ba vailabugi kolugira.”

³⁹ Ma Gaal e tû me ida vanigira na mane ni Sekem mara ba vailabugi kolua a Abimelek.

⁴⁰ Ma Gaal e tsogo, ma Abimelek e takuvitsaria. Mara danga sosongo na mane ni Sekem ara viri boka nogo tana matsapana na verabau ia.

⁴¹ A Abimelek e totuvisu moa i Aruma, maia Sebul e tsialigitugira a Gaal ma na tasina tania i Sekem, me tongovanitugira kara tu laka saikesa na totu i tana.

⁴² Mi tana dani i muri, ma Abimelek e rongomia laka igira na tinoni ni Sekem ara vorogokona laka sauba kara vano tana poina ma kara vailabugi kolua aia.

⁴³ Te aia e tû me adigira nina mane vaumate, me votagira tolu tana alaala, mara ba taopoi tana poina, mara pipitugira. Mi kalina e reigira na tinoni ara tsuna tania na verabau ia, maia e tû tania na nauna i tana ara taopoi laka ke labugira.

⁴⁴ Mi kalina a Abimelek ma nina alaala ara uloida tsaku mara ba tukapusia na matsapaka-puna na verabau ia, mi kaira ruka na alaala tavosi ara baginigira na tinoni ara totu i laona na poina, mara labumatesigira sui.

⁴⁵ Migira ara vailabugi babâ moa tana dani popono. Ma Abimelek e tangolia na verabau ia, me labumatesigira sui na tinoni i laona, me toroutsani saikesalia na vera popono, me rasavaginia na solo[†] tana kao popono ia.

⁴⁶ Mi kalina igira na tinoni lokiloki ara totu i laona na kusudato i Sekem ara rongomia e laba na omea vaga ia, ara tû mara ba tskogoravi tana valekakai i laona nina valetabu Baalberit.

⁴⁷ Mara visana ara tatamangana vania a Abimelek laka igira ara saikolu sui i tana.

⁴⁸ Maia e tû me ba dato tana Vungavunga Salmon kolugira nina mane vaumate. Mi tana e adia kesa na rarati me kavikutia kesa na arana gai me kalagaia. Me tsarivanigira goto nina mane vaumate kara tsaku ma kara nauvaganana goto ia.

⁴⁹ Migira sui na mane vaumate ara kavikutig-otoa tango kesa na arana na gai; mara kalagaia mara tsarimurina a Abimelek. Mara molo tsupulaginia na gai polia na buritina na valekakai ia. Me sui, mara mololakena na vale ia kolugira na tinoni ara totu i laona. Migira sui lakalaka na tinoni ara totu i laona na valekakai ia ara mate sui, migira sui kolu ara gana ngongo kesa toga na mane ma na daki.

[†] 9:45 9:45 Ara rasavaginia na solo gana ke gini utu goto ke dato dou sa omea tsukatsuka tana kao ia.

⁵⁰ Mi muri ma Abimelek e vano i Tebes, maia kolugira nina mane vaumate ara polipoponoa na verabau ia mara tangolia.

⁵¹ Mi tana e totu kesa na kusudato loki sosongo, migira sui pipi na mane ma na daki tana verabau ia kolugira goto gaqira ida ara ulosage i laona. Mara ravekakaia na matsapana mara dato mara ba totu tana bela i gotu tsotsodo.

⁵² Mi kalina a Abimelek e mai na bokiana na kusudato loki ia, maia e ba tû tana matsapana na kusudato laka ke mololakena.

⁵³ Me kesa na daki e totu i gotu e surukelitsunâ kesa na vatu loki mamava, me gado i lovana a Abimelek, me tapali saikesalia na tsivina lovana.

⁵⁴ Maia Abimelek e tsaku sosongo e soamaia na borau aia e kalagaivania gana sagore na vailabu me ketsalia, “Ko adia nimu isi mo ko labumatesiginiau. Inau au tau ngaoa kara tsaria laka kesa na daki lê e matesiau.” Me bâ na borau ia me baoginia nina isi, me mate a Abimelek.

⁵⁵ Mi kalina igira na tinoni ni Israel ara reia laka e matepitsu nogo a Abimelek, migira ara tû mara visu sui i veraqira.

⁵⁶ Tana nauvaganana ia maia God e sauvania a Abimelek na tuguna na sasi loki sosongo aia e nauvania na tamana kalina aia e labumatesigira ara vitu sangavulu na tasina.

⁵⁷ Ma God e naua, migira sui na mane ni Sekem ara gadovirota rongona niqira tsutsukibo seko ara naua, vaga saikesa nogo aia a Jotam na dalena a Gideon e kate idanogoa kalina aia e vealaginigira.

10

A Tola

¹ Murina na mateana a Abimelek, maia Tola na dalena a Pua ma na kukuana a Dodo, e tudato i laoqira gana ke suivisugira na Israel. Aia e talumai tana puku konina a Isakar, me totu i Samir tana kao vungavungaga ni Epraim.

² Maia e lia gaqira ida na tinoni ni Israel i laona e rukapatu tolu na ngalitupa. Mi muri me mate a Tola mara qilua i Samir.

A Jair

³ Mi murina a Tola ma Jair e tû tuguna, aia na mane ni Gilead. Maia e ida vanigira na Israel i laona rukapatu ruka na ngalitupa.

⁴ E tamanigira tolu sangavulu na dalena mane, migira ara sage i gotuna tolu sangavulu na asi. Mara tamanigotoa tolu sangavulu na verabau tana kao ni Gilead, me tsaumai i dani eni ara soaginigira na vera girani nina vera a Jair.

⁵ Ma Jair e mate mara qilua i Kamon.

A Jepta

⁶ Me kesa goto kalina igira na tinoni ni Israel ara sasi sosongo tugua i matana na Taovia, mara samasama vanigira na Baal ma na Astartes, migira goto niqira god na Siria, ma na Sidon, ma na Moab, ma na Amon, ma na Pilistia. Ara piloligi tania na Taovia mara mololea na samasama vaniana.

⁷ Me vaga ia, maia na Taovia e kore loki sosongo vanigira na Israel me tû me tamivani-gira na Pilistia ma na Amon kara sugutigira.

⁸ I laona sangavulu alu na ngalitupa igira ara bingi sekoligira mara rotasi sosongoligira sui na Israel ara totu tana vera loki ara tamanina igira na Amor tabana i longa na Kô Jordan tana Gilead.

⁹ Migira na Amon ara savu tana Kô Jordan na vailabugi kolugira goto na puku konina a Juda, ma Benjamin, ma Ephraim. Migira sui na Israel popono ara totu i laona na rota loki sosongo.

¹⁰ Mi tana migira na tinoni ni Israel ara ngangaidato tugua vania na Taovia mara tsaria, “Taovia, igami ami sasi sosongo i matamu igoe. Rongona igami ami piloligi tanigo igoe nimami God, mami samasama vanigira na Baal.”

¹¹ Ma na Taovia e gokovisu vanigira me tsaria, “Igira na Ejipt, ma na Amor, ma na Amon, ma na Pilistia,

¹² migira goto na Sidon, ma na Amalek, ma na Maon, igira sui ara bingi sekoligamu i sau. Migamu amu ngangaidato vaniau inau. ?Megua mi tana tagu vaga ia laka inau au tau laumaurisigamu tania na limaqira igira?

¹³ Migamu amu piloligi taniau moa, mamu ba samasama vanigira na god tavosi. Me vaga ia me utu goto inau kau laumaurisigamu tugua.

¹⁴ Kamu bâ ma kamu ngangaidato vanigira na god igamu amu viligira nogo. Molo vanigira nogo igira kara laumaurisigamu kalina ti igamu amu totu i laona na rota loki.”

¹⁵ Migira na tinoni ni Israel ara tsarivania na Taovia, “Taovia, igami ami sasi manana nomoa i matamu igoe. Ko nauvanigami na omea igoe o kilia, mo ko sangagami kiki moa mo ko maurisigami i dani eni.”

¹⁶ Migira ara tû mara tsoniligira pipi sui niqira god peropero, mara samasama tugua vania na Taovia. Mi tana maia na Taovia e galuvevisugira na Israel rongona e reia laka ara totu tana rota loki sosongo.

¹⁷ Migira na mane vaumate ni Amon ara vangaraua na vano tana vailabu mara mai totu tana Gilead. Migira na mane ni Israel ara maisai goto mara ba totu i Mispâ tana Gilead.

¹⁸ Mi tana, migira na tinoni ma gaqira ida na puku sui tana Israel ara vaiveisuagi mara tsaria, “?Asei sauba ke raqagita tana vailabugi koluaqira na Amon? Me ti vaga aseï moa ke tami na nauvaganana ia, maia nogo sauba ke lia gaqira ida igira na tinoni sui tana Gilead.”

11

¹ A Jepta aia e kesa na mane malagai susuliga ni Gilead, maia na dalena kesa na daki rebi. Ma Gilead goto na asana tamana,

² maia e tamanigotoa visana na dalena mane konina na savana manana. Mi kalina ara tu loki nogo tugira, mara tu turuginia a Jepta ke vanoligi tania na valena tu tamaqira. Mara tu tsarivania, “Igoe e utu goto ko tangolidatoa sa omea i konina tu tamada, rongona igoe na dalena e kesa segeni na daki.”

³ Mi tana, ma Jepta e tû me tsogo tanigira na kulana, me ba totu kesa tana vera ara soaginia i Tob. Mi tana, maia e raqâ kesa na alaala na mane vanga tangopeke, mara dulikolu bamaia.

⁴ Mi kesa tana tagu i muri, migira na Amon ara vangaraua na vailabugi koluaqira na Israel.

⁵ Mi kalina ara rongomia na omea vaga ia, migira na tinoni lokiloki tana Gilead ara tû mara vano kara soavisutugua a Jepta tania na vera ni Tob.

⁶ Mara tsarivania, “Ko mai mo ko ida vanigami igoe, rongona ka gini tangomana na labuaqira na Amon.”

⁷ Maia Jepta e tsarivanigira, “Igamu amu reisavi sosongoliau nogo inau, mamu turuginiau kau vanoligi tania na valena tamaqu. ?Megua kalina ia, ti amu mai i koniqu inau kalina amu totu tana rota?”

⁸ Migira ara tû mara tsarivania a Jepta, “Eo, mi kalina ia igami ami pilovisumaitugua i konimu igoe, rongona ami ngaoa ko vano kolugami ma ka vailabugi kolugira na Amon, migoe ko lia gamami ida igami sui na tinoni tana Gilead.”

⁹ Ma Jepta e tsarivanigira, “Ti vaga igamu kamu adivisau i vera, migita ka vaisangagi na vailabugi koluqira na Amon, ma na Taovia ke sangagita ma ka tangomana na tuliusiaqira, eo, mi tana ti inau sauba kau lia nimui tagao.”

¹⁰ Migira ara gokovisu mara tsarivania, “Igami ami gini vatsa tana asana na Taovia laka sauba kami naua manana na omea vaga igoe o tsaria.”

¹¹ Bâ, maia Jepta e tû me tsarimuriqira na mane lokiloki tana Gilead, migira sui na tinoni ara molokaea me lia gaqira tagaovera ma gaqira taovia tana vailabu. Mi Mispa i matana na Taovia, a Jepta e tû me tsaritugua vanigira na toga sui na omea aia e tsari idanogoa vanigira na tinoni lokiloki.

¹² Mi muri ma Jepta e mologira bâ visana na mane adigoko vania na taovia tsapakae ni Amon kara veisuâ vaga iani, “?Na omea seko gua o reisavia i konimami igami ti o sagelinogoa na veramami?”

¹³ Maia na taovia tsapakae ni Amon e gokovisu vanigira nina mane adigoko a Jepta me tsaria, “Kalina igira na tinoni ni Israel ara mololea i Ejipt, migira ara mai mara sugutia niqû kao inau e tû tana Kô Arnon me tsau tana Kô Jabok ma na Kô Jordan. Mi kalina ia, ma nimui aqo igamu kamu sauvisua moa niqû kao tana rago.”

¹⁴ Ma Jepta e molovisugira bâ nina mane adigoko vania na taovia tsapakae ni Amon,

¹⁵ ma kara tsarivanja na goko vaga iani, “E tau saikesa mana laka igira na Israel ara sugutia na kao ni Moab se na kao ni Amon.

¹⁶ Miani moa na omea e laba tana tagu ia: kalina igira na Israel ara mololea i Ejipt, mara liu bâ i laona na kaomate tsau bâ tana Mangalonga ni Aqaba, mara mai tsau i Kades.

¹⁷ Mi tana mara molovanogira visana niqira mane adigoko vania na taovia tsapakae ni Edom ma kara nongia ti ke tamivanigira kara liu savu bâ i laona nina kao. Maia na taovia tsapakae ni Edom e tau tamivanigira. Te ara tû mara ngasugotoa na taovia tsapakae ni Moab, maia e tau goto tamivanigira kara liu savu bâ i laona nina kao. Me vaga ia, migira na Israel ara totuvisu moa i Kades.

¹⁸ Mi muri, mara liu bâ tugua moa i laona na kaomate, mara liu i liligina na butona na kao ni Edom ma na butona na kao ni Moab, poi ara mai

tsau i Moab tabana i longa, i tabana bâ na Kô Arnon. Mi tana ara totu, mara tau goto savu bâ tana Kô Arnon, rongona i tana nogo na vovotana na kao ni Moab.

¹⁹ Mi muri, migira na Israel ara molovanogira visana niqira mane adigoko i konina a Sihon, aia niqira taovia tsapakae na Amor i Hesbon, mara nongia ti ke tamivanigira kara liu savu bâ i verana ma kara bâ tana niqira kao segeni.

²⁰ Maia Sihon e tau goto tamivanigira na Israel kara nauvaganana ia. E tû moa me adisaigira nina alaala na mane vaumate, mara ba totu i Jahas, mi tana ara baginigira na Israel.

²¹ Maia na Taovia na God ni Israel e sangagira na Israel, mara gini tangomana na tulusiana a Sihon migira nina mane vaumate. Me laba vaga nogoria ia te igira na Israel ara aditamaniqira na butona na kao popono ara totuvia igira na Amor.

²² Mara totuvi poponoa niqira butona na kao na Amor, tû tana Kô Arnon tabana i ata me tsau i Jabok tabana i vava, me tû tana kaomate tabana i longa me tsau tana Kô Jordan tabana i tasi.

²³ Me vaga ia, maia nogo na Taovia na God ni Israel, e tsialigigira na Amor tania niqira kao me gini manga vanigira nina tinoni segeni igira nogo na Israel. ?Megua laka igoe o ngaoa ko adivisutugua na kao ia tanigira?

²⁴ Igamu kamu tangolia moa na omea aia Kemos nimui god igamu e saunogoa vanigamu. Migami, nimami aqo kami tangoligira pipi na omea sui aia na Taovia nimami God e saunogoa vanigami.

²⁵ ?O pada igoe laka o dou liusia bâ a Balak aia

na dalena a Sipor na taovia tsapakae ni Moab? ?Me laka a Balak e tovonogoa ke vaitugurugi kolugira na Israel sa dani, se laka ke tovonogoa na vailabugi kolugami igami?

²⁶ I laona e tolu sangatu na ngalitupa igira na Israel ara totuvia moa i Hesbon mi Aroer migira na vera ara totu poligira, migira goto na vera sui ruka tabana na Kô Arnon. ?Megua igamu ti amu tau vati adivisugira kalina e oka vaga nogo?

²⁷ Tagara, inau au tau saikesa nauvanigo sa omea seko. Igoe nogo o sasi rongona o ngaoa na vailabu koluagu inau. Maia moa na Taovia ke pede. I dani eni nogo aia ke vota ka levugaqira na Israel ma na Amon.”

²⁸ Maia na taovia tsapakae ni Amon e tau goto gini boe na rongomiana na turupatu e talumai i konina a Jepta.

²⁹ Mi muri ma nina Tarunga na Taovia e totuvia a Jepta. Maia e tû, me liu bâ tana butona kao ni Gilead mi Manase, me visutugua i Mispa tana Gilead, me vano saviliu tana Amon.

³⁰ Mi tana ma Jepta e vekevania na Taovia me tsaria: “Taovia, ti vaga igoe ko sauvaniau na susuliga ma kau tangomana na tuliusiaqira na Amon,

³¹ minau au vekevanigo laka na kesanina tinoni ke rutsumai tania na valequ, me ke mai valaleau kalina ke managaqu ma kau visumai tana vailabu, maia nogo na tinoni ia sauba ke lia nimu tamani segeni nogo igoe, minau sauba kau savoria vanigo ngiti kodoputsa.”

³² Bâ, ma Jepta e savu tabana na kô ia me ba na vailabugi koluagira na Amon, ma na Taovia e

sauvania na susuliga gana ke gini managana.

³³ Maia e labupukaligira sui lakalaka na vera tû i Aroer me tsau tana vera polipolia i Minit, migira sui ara rukapatu na verabau, me tsau bâ i Abel Keramim. Mi tana nogo ara mate danga sosongo na tinoni, migira na Israel ara tuliusigira na Amon.

Na Dalena Daki a Jepta

³⁴ Mi kalina a Jepta e visutugua i Mispa verana, maia na dalena daki e rutsumai talu i vale me mai na valaleana, me gavai me rekesia na tsetsê. Aia kesa lelê moa ngiti dalena.

³⁵ Mi kalina a Jepta e morosia na dalena, maia e melu loki sosongo me ratsia na polona me tsaria, “!Lao kiki dalequ! !Igoe o sekoli sosongolia na tobaqu inau! ?Rongona gua ti igoe nomoa ke gado i konimu na omea kau gini vatsangisavi inau? !Inau au vatsa vaninogoa na Taovia, ma niqu aqo nomoa kau manalia niqu veke au nauvania!”

³⁶ Ma na baka daki ia e tsarivania na tamana, “Tamaqu, me ti igoe o naunogoa nimu veke vania na Taovia, me dou igoe ko nauvaniau moa na omea vaga igoe o vekenogoa vania na Taovia ko naua, rongona aia nogo na Taovia e tangotugumu i koniqira na Amon.”

³⁷ Maia e ngasua na tamana me tsaria, “E kesa lelê moa na omea inau au nongia i konimu. Ko mololeau talu moa i laona ke ruka na vula, rongona kau vano kolugira na kulaqu ma kau lela bamai kolugira tana vungavunga, ma kau melu matena sauba kau mate siama.”

³⁸ Ma na tamana e tsarivania, “E dou ko vano.” Maia e molovania ke vano i laona e ruka na vula popono. Maia na baka daki ia kolugira na kulana ara tu dato i kelana na vungavunga, mara melu loki mara ngangaisia rongona aia sauba ke mate boruboru, me ke tau vati tauga, me tau goto tamani dalena.

³⁹ Me putsi ruka na vula, maia e visumaitugua i konina na tamana. Ma na tamana e nauvania na omea vaga e vekenogoa vania na Taovia, ma na baka daki ia e mate boruboru lê kalina e tau vati donaginia moa sa mane.

Ma na omea iani e lia na pukuna kesa niqira lavu igira na Israel,

⁴⁰ laka igira na daki vaolu, niqira aqo kara vanoligi ke vati na dani i laona pipi ngalitupa, na tangisiana na dalena a Jepta ni Gilead.

12

A Jepta Migira na Tinoni ni Epraim

¹ Migira na mane ni Epraim ara vangarau na vano tana vailabu. Mara savu tana Kô Jordan mara bâ i Sapon mara tsarivania a Jepta, “?Rongona gua ti igoe o savu bâ tabana na vailabugi koluaqira na Amon, mo tau soagami igami kami tsari murimu? !Eo, sauba kami tungia na valemu me ke puka tsavugo!”

² Ma Jepta e tsarivanigira, “Inau kolugira niqiu tinoni ami vaipetsakoegi loki kolugira na Amon. Mi kalina inau au soagamu kamu mai sangaau, migamu amu tau saikesa mai ma kamu laumaurisiau tania na limaqira igira.

³ Mi kalina inau au reia laka igamu amu sove na mai na sangaaqu, mi tana inau au bisâ na mauriqu mau savu bâ tana niqira vovotana na kao na vailabugi koluqira. Maia na Taovia e sauvaniau na tangomana mau gini tulusigira. ? Bâ, ma na rongona gua ti igamu amu mai kamu vailabu koluau inau kalina ia?"

⁴ Mi muri ma Jepta e soasaigira sui pipi na mane ni Gilead, mara vailabugi kolugira na Epraim mara tulusigira, rongona igira na Epraim ara tsaigira mara tsarivanigira, "¡Eo, igamu na Gilead amu posu lê, mamu tsogoligi tanigami igami na Epraim, mamu ba totu tana butona kao ami tamanina igami na Epraim ma na Manase!"

⁵ Migira na Gilead ara tû mara tangoligira pipi nauna tana Kô Jordan tana tangomana kara tulusavu igira na Epraim ma kara tsogo visutugua i veraqira. Mi kalina ti vaga ke kesa vidaqira na Epraim e tovoa ke tsogo, me ke nongigira kara tamivania ke tulusavu me ke vano i tabana, migira na mane ni Gilead kara tû ma kara veisuâ, "?Laka na tinoni ni Epraim igoe?" Me ti aia ke tsaria "Tagara,"

⁶ migira kara ketsalia ke tsaria na goko "Tsibolet." Me ti vaga aia ke tsaria "Sibolet" rongona e utugana vania ke tsarigadovia na tsaqina na goko ia, migira kara tangolia ma kara labumatesia kesa tana nauna gana na tulusavu tana Kô Jordan. Mi tana tagu ia mara vati sangavulu ruka na toga na mane ni Epraim ara labumatesigira.

⁷ Ma Jepta e tagao tana Israel i laona e ono na ngalitupa. Mi muri maia e mate mara qilua i

Gilead na verana segeni nogo.

A Ibsan, ma Elon, maia Abdon

⁸ Mi murina a Jepta, maia Ibsan ni Betlehem e tagao tana Israel.

⁹ Maia e tamanigira ara tolu sangavulu na dalena mane, mara tolu sangavulu na dalena daki. Maia e molovanigira na dalena daki kara taugagira na mane tana duli tavosi, me adigira mai tolu sangavulu na baka daki tana duli tavosi, me molovanigira na dalena mane kara taugagira. Maia Ibsan e ida vanigira na Israel i laona e vitu na ngalitupa.

¹⁰ Mi muri maia e mate mara qilua i Betlehem.

¹¹ Mi murina a Ibsan, maia Elon ni Sebulun e tagao tana Israel i laona e sangavulu na ngalitupa.

¹² Mi muri, maia goto e mate mara qilua i Aijalon tana butona kao ni Sebulun.

¹³ Mi murina a Elon, maia Abdon na dalena Hilel ni Piraton e tagao tana Israel.

¹⁴ Maia e tamanigira ara vati sangavulu na dalena mane, me tolu sangavulu na kukuana mane, migira ara sagekae i kelana ara vitu sangavulu na asi. Maia Abdon e tagao tana Israel i laona e alu na ngalitupa.

¹⁵ Mi muri maia e mate mara qilua i Piraton tana niqira butona na kao na Epraim, tana kao vungavungaga ara tamanina igira na Amalek.

13

Na Botsaana a Samson

¹ Migira na tinoni ni Israel ara sasi tugua i matana na Taovia, maia na Taovia e mologira na Pilistia kara tagaovigira i laona e vati sangavulu na ngalitupa.

² Mi tana tagu ia e totu i Sora kesa na mane a Manoa na soana. Maia e kesa na mane tana puku konina a Dan. Ma na tauna e totu mamane, me tau tamani dalena.

³ Ma nina angelo na Taovia e labavania na daki ia me tsarivania, "Igoe o tau nogo tangomana ko tamani dalemu, mi kalina ia sauba ke tau oka mo ko tiana mo ko tamanina kesa na dalemu mane.

⁴ Ko parovata dou mo ko laka na inu uaeni se ke kesa goto na vatana na inu susuliga, laka goto na ganiana kesa na mutsa e vali vanigo na ganiana.

⁵ Mi kalina ke botsa na dalemu, migoe ko laka goto na putsiana na ivuna, rongona tû tana dani aia ke botsa, ma nimui aqo kamu sauva vania God vaga kesa na Nasirite.* Maia nogoria sauba ke tuturigâ na aqona na laumaurisiaqira na tinoni ni Israel tanigira na Pilistia."

⁶ Ma na daki ia e tû me ba turupatuna vania na savana me tsaria, "E kesa nina mane God e mailaba i koniqu, maia e rerei mataguniga vaga saikesa moa ti kesa nina angelo God. Minau au tau goto veisuâ iava e talumai, maia e tau goto tsarivulagi vaniau na asana.

* **13:5 13:5** "Na Nasirite" aia e kesa e sauvulagia laka e padalokia na aqo vaniana God ginia na nauana kesa na veke laka ke tau inu uaeni se ke kesa goto na vatana na inu susuliga, me ke tau goto putsia ivuna me ke tau pelea na konina na tinoni mate. (Reia tana Tsoko Tinoni 6:1-8.)

⁷ Maia e tsarivaniau moa laka inau sauba kau tiana ma kau vasua ke kesa na baka mane. Me ketsaliau kau laka na inuviana na uaeni se ke kesa goto vatana na inu susuliga, ma kau laka goto na ganiana kesa na mutsa e vali vaniau na ganiana, rongona na baka mane ia sauba ka nida aqo kaita ka sauva vania God me ke lia na Nasirite tana maurina popono.”

⁸ Mi tana maia Manoa e nongia na Taovia me tsarivania, “Kiki, Taovia, ko tamia nina mane God aia o vasini molomaia ke visumaitugua me ke tsarimakali vanikagami nagua kami ka naua vania na baka kalina aia ke botsa.”

⁹ Ma God e naua na omea a Manoa e nongia i konina. Me moloa nina angelo ke labavanitugua na daki ia kalina aia e totu moa i laona na uta, ma Manoa na savana e tau totu kolua tana tagu ia.

¹⁰ Te aia e tû me ulo ba tsaku i konina a Manoa me tsarivania, “!Ko reia bâ! Aia na mane ri e labavaniau i noana moa e labavaniau tugua inau kalina ia.”

¹¹ Maia Manoa e tû me tsarimurina na tauna. Me ba laba i konina na mane ia me veisuâ “?Laka igoe nogoria na mane o goko kolua na tauqu i noana?”

Ma na mane ia e tsaria, “Eo, inau nogoria.”

¹² Mi muri ma Manoa e veisuâ na mane, “? Kalina ke botsa na baka vaga igoe o katenogoa ma na vatana baka koegua sauba ke lia ma na aqo gua sauba ke naua?”

¹³ Ma nina angelo na Taovia e gokovisu me tsarivania, “Na taumu nina aqo ke parovata dou me ke taonidoua pipi na omea sui inau au ketsaliginia.

14 Ke laka na ganiana na vuana e talumai tana itai na uaeni; ke laka goto na inuviana sa uaeni se ke kesa goto na vatana na inu susuliga, me ke laka goto na ganiana sa mutsa e vali vania na ganiana. Eo, ma nina aqo nomoa ke taonidoua pipi na omea sui inau au ketsaliginia.”

15-16 Maia Manoa e tau saikesa donaginia laka aia nina angelo na Taovia e labavana, te e tû me tsarivania, “Ko laka kiki na mavi na vano. Ko pitukagami kami ka vangarau vanigo talu kesa na naniqoti vaolu mo ko mutsa talu ti ko vano.”

Ma na angelo e tsarivania a Manoa, “Me ti vaga kau totuvisu moa inau, me sauba e utu goto kau gania ka nimui mutsa. Me ti vaga kamu ka ngaoa na vangarauana, me dou ti kamu ka gini savori kodoputsa vania na Taovia.”

17 Ma Manoa e tsarivania, “Ko tsarivulagi vanikagami na asamu, rongona ami ka ngaoa kami ka soadougo kalina ke laba na manana nimu goko o katea vanikagami.”

18 Ma na angelo e veisuâ a Manoa, “?Rongona gua ti igoe o ngaoa ko donaginia na asaqu inau? Ma na soaqu inau aia kesa na soa e kukuniga sosongo.”

19 Maia Manoa e bâ, me tangolia kesa na qoti vaolu, kolugira goto visana na vatuna na uiti, me savorigira i kelana kesa na kusuvatu vania na Taovia aia e aqosigira na valatsatsa.

20-21 Mi kalina na iruna na lake tana kusuvatu e lapidato i gotu, mi kaira a Manoa ma na tauna ara ka reia nina angelo na Taovia e dadato i gotu i baragata i laona na lapina na lake. Mi tana tagu tsotsodo nogo ia maia Manoa e reigadovia laka

na mane ia aia nina angelo manana nomoa na Taovia, ma kaira tauna ara ka taokovoragi tana kao. Mara ka tau goto morosia na angelo ia sa dani.

²² Ma Manoa e tsarivania na tauna, “!Aire! Sauba nomoa ka ka mate kaita, rongona kaita ka vasini reilakana God!”

²³ Ma na tauna e tsarivania, “Me ti vaga na Taovia e ngaoa manana ke matesikaita, me utu nogo aia ke tabea ka nida sausau; me utu goto ke sauvulagigira vanikaita na omea sui girani, se ke katevulagigira vanikaita.”

²⁴ Ma na daki ia e vasua kesa na dalena mane, me soaginia a Samson. Ma na baka ia e lokiloki, ma na Taovia e vangalaka sosongo vania.

²⁵ Ma nina Tarunga na Taovia e tuturiga na totuviana kalina aia e totu moa i Mahane Dan i ka levugaqira i Sora mi Estaol.

14

Kaira a Samson ma na Daki ni Timna

¹ Me kesa dani, maia Samson e vano i Timna, mi tana e ba tsodoa kesa na baka daki ni Pilistia.

² Mi kalina a Samson e visutugua i vera, maia e ba reikaira tamana ma na tinana me tsarivanikaira, “Inau au ba tsodoa kesa na baka daki ni Pilistia e totu i Timna, mau reingao sosongolia mau ngaoa kau taugâ. Kamu ka ba adimaia vaniau.”

³ Mi kaira na tamana ma na tinana ara ka veisuâ, “?Rongona gua ti o ngaoa ko ba adi taumu i koniqira na tinoni ponotoba ni Pilistia? ?Megua, e utu vanigo ko tsodoa sa baka daki i

laona nida duli segeni nogo igita, se i laoqira nida tinoni popono igita?”

Ma Samson e tsarivania tamana, “Aia saikesa nogoria na daki au ngaoa inau. Ko ba mo ko adimaia vaniau moa.”

⁴ Mi kaira na tamana ma na tinana ara ka tau saikesa donaginia laka aia na Taovia nogo e molo papada vania a Samson ke naua na omea vaga ia, rongona na Taovia nogo e lave sautuna na labuaqira na Pilistia. Mi tana tagu ia migira nogo na Pilistia ara tagaovi kaputigira na Israel.

⁵ Maia Samson e dulikolukaira tamana ma na tinana mara tu vano i Timna. Mi kalina ara tu liu tsapatugu i laoqira na uta na uaeni i tana, maia e rongomia kesa na dalena laeone e ngunguru.

⁶ Ma nina Tarunga na Taovia e tavongani turuvia a Samson me gini susuliga sosongo, me tangolileginia na limana na laeone ia me sasivotâ, vaga moa ti na dalena na naniqoti tetelo lê. Maia e tau goto tsarivulagi vanikaira tamana ma tinana na omea aia e naua.

⁷ Mi muri maia e vano na goko koluana na baka daki ia, me ngao sosongolia moa.

⁸ Me visana na dani i muri, maia Samson e visutugua i Timna ke ba tauga kolua na baka daki ia. Mi kalina e liu bâ tugua i sautu, maia e mololea na sautu loki me soba bâ ke reia na laeone aia e matesinogoa. Me gini beke sosongo na reiana na kakoluna na lango na bulumitsua kolua na lakana na bulumitsua i laona na konina na laeone e mate.

⁹ Aia e raugi bâ na bulumitsua ginia na limana me gania kalina e vavano moa i sautu. Me ba tusuvanikaira tamana ma tinana na turina na

bulumitsua ia mara ka gania. Ma Samson e tau lelê tsarivanikaira laka e adia na bulumitsua ia i laona na konina na laeone e mate nogo.

¹⁰ Mi kalina ara tu ba tsau i vera, maia na tamana Samson e ba sage i laona na valena na baka daki ia, maia Samson e naua kesa na mutsa sai i tana. E taoninogoa niqira lavu ara dona na nauana igira na mane vaolu kalina ara tauga.

¹¹ Mi kalina igira na Pilistia ara reia a Samson, migira ara molobagira ara tolu sangavulu na mane vaolu kara totu kolua.

¹² Maia Samson e tsarivanigira, “Inau kau naua kesa na lede vanigamu. Mau keriginigamu ke tolu sangavulu sangava na polo vovosi laka, me ke tolu sangavulu na polo sagesage rerei dou, pipi kesa ke tango kesa, ti vaga aseï vidamui ke kutsu gadovia na rongona na lede ia, ti ke tsau tana vitunina na dani na susuina na mutsa sai na tauga.

¹³ Ma ti vaga igamu amu tau tangomana na kutsu gadoviana na lede ia, mi tana ti nimui aqo igamu kamu sauvaniau ke tolu sangavulu na sangava na polo vovosi laka, me ke tolu sangavulu na polo sagesage rerei dou.”

Migira ara tsarivania, “Ko tsarimai vanigami na lede ia, ma kami rongomia.”

¹⁴ Maia e tsarivanigira,
“I laona kesa na omea veveiga e talu mai na omea mutsamutsa;
Mi laona kesa na omea susuliga e talu mai na omea puipui dou.”

Mi laona e tolu na dani migira ara tau tangomana na kutsu gadoviana na lede ia.

15 Mi tana vatinina dani, migira ara tsarivania na tauna a Samson, “Ko valoa na savamu me ke tsarivulagi vanigami na rongona na lede ia. Me ti vaga ko tau navaganana ia, migami sauba kami mololakena na valena tamamu, me ke irusai kolugo goto igoe i laona. ?Egua i kagamu laka amu ka soamaitugami ieni gana moa kamu ka komiginitugami ne?”

16 Maia na tauna a Samson e bâ i konina me ngangai me tsarivania, “!Igoe o tau saikesa galuveau inau! !Eo, o reisaviau saikesa moa! ! Igoe o tsarivanitugira na kulaqu kesa na lede mo tau tsarivulagi vaniau na rongona na lede ia!”

A Samson e tsarivania, “Ko reia, inau au tau vati tsarivanikaira moa na tamaqu ma na tinaqu. ?Ma na rongona gua ti kau ida inau kau tsarivulagia vanigo igoe?”

17 Maia na tauna e ngangai moa tana rongona na omea iani poi e sui na vitunina na dani na mutsa sai na tauga. Mi tana dani nogo ia, maia Samson e tsarivulagivania na rongona na lede ia, rongona e qisi na rongomigokona. Maia na tauna e tû me ba tatamanga vanigira na Pilistia.

18 Me vaga ia, mi tana vitunina dani idavia kalina e tau vati sù na aso, migira na mane tana vera ia ara bâ mara tsarivania a Samson, “?Nagua e pui liusia bâ na bulumitsua? ?Ma nagua e susuliga liusia bâ na laeone?” Ma Samson e gokovisu me tsarivanigira, “Me ti vaga igamu kamu tau veisupekea na savaqu inau, Me utu saikesa kamu donaginia na rongona na lede ia.”

¹⁹ Ma nina Tarunga na Taovia e tavongani turuvia a Samson me gini susuliga sosongo, maia e vano i Askelon, mi tana e ba labumatesigira ara tolu sangavulu na mane, me tsoraligia na poloqira, me adigira na poloqira sagesage rerei dou, me ba sauvanitugira na mane ara tu kutsu gadovia nina lede. Mi murina ia, maia e visutugua i verana me momosa loki tobana tana rongona na omea e labavania.

²⁰ Mara tû igira na kamana na daki ia mara adia na tauna Samson mara sauvania aia na mane e rongovata vanikaira kalina ara ka tauga kaira.

15

¹ Me kesa tana tagu i murimai, tana tagu e raranga na uiti, maia Samson e vano na tsigoviana na tauna, me adivania kesa na naniqoti vaolu. Mi kalina e ba tsau i valena me tsarivania na tamana na tauna, “Inau au ngaoa kau sage tana vokina na tauqu ma kau maturu kolua.”

Ma na tamana na daki ia e tau saikesa tamivania ke sage bâ i laona na voki ia.

² Maia e tû moa me tsarivania a Samson, “Inau au pada mananâ laka igoe o reisavinogoa aia, aia nogo na rongona ti inau au adivisia mau sauvania aia gamu duli ke taugâ. Me totu goto kesa na tasina tetelo e rereidou sosongo bâ liusia aia. Aia nogo ko adia igoe ngiti olina na savamu.”

³ Ma Samson e tsarivania, “Eo, mi kalina ia me tau saikesa niqû sasi inau, ti nagua moa inau kau nauvanigamu igamu na Pilistia!”

⁴ Maia e tû me ba tangoligira tolu sangatu na pai atsi, me sorisaia na kaliqira ruka babâ me tsukulagini bâ na sulu tana sosorina.

⁵ Mi muri maia e tungigira na sulu me mologira na pai atsi kara vano tana niqira uta na sila na Pilistia. Mi tana nauvaganana ia, maia e tau iruvigira moa na sila ganoga ara pitsugira nogo, me iruvigotoa na sila boruboru ara totu moa tana gaiqira, me iruvisuigotoa niqira uta na olive.

⁶ Mi kalina igira na Pilistia ara lalavea aseï e naua na omea vaga ia, mara rongomia laka aia nogoria a Samson e naua tana kore rongona na tamana savana, aia na mane ni Timna, e aditsunâ na savana me tusuvania kesa gana duli nogo a Samson ke taugâ. Bâ, migira na Pilistia ara tû mara ba kodomatesia na daki ia, mara tungigotoa na valena tamana kolugira sui igira ara totu i laona.

⁷ Ma Samson e tsarivanigira, “!Eo, maia nogo e vaga na omea amu naua igamu! !Inau au gini vatsa laka e utu goto kau mololea poi kalina kau tuguvisu vanigamu na omea amu naua vaniau!”

⁸ Maia e tû me labugira kakai me matesigira na dangana vidaqira. Mi muri, maia e vano me totupoi i laona kesa na vatuluma tana maragova i Etam.

A Samson e Tulusigira na Pilistia

⁹ Migira na Pilistia ara mai mara vaturikaegira niqira valepolo tana Juda mara bokia na vera ni Lehi.

¹⁰ Migira na mane ni Juda ara bâ mara veisua-gira, “?Rongona gua igamu ti amu maiginigami?”

Migira ara gokovisu mara tsaria, “Igami ami mai rongona kami tangolia a Samson ma kami nauvaganana vania vaga saikesa nogo aia e nauvanigami.”

¹¹ Bâ, mi tana migira tolu na toga na mane ni Juda ara tû mara vano tana vatuluma tana maragova ni Etam mara tsarivania a Samson, “? Tagara mo tau vati donaginia moa igoe laka igira nogo na Pilistia ara tagaovigita igita? ?Ma na gua vaga o nauvanigita igoe?”

Maia e gokovisu vanigira me tsaria, “Au nauvaganana vanigira vaga saikesa nogo ara nauvaniau inau.”

¹² Migira ara tsaria, “Igami ami mai ieni rongona kami tangoligo ma kami sorigo, ma kami mologo tana limaqira igira.”

Ma Samson e tsarivanigira, “Kamu vatsa vaniau talu laka e utu igamu segenimui kamu matesiau.”

¹³ Mara tsarivania, “E dou, igami sauba kami sorigo moa, ma kami mologo i limaqira igira. E utu kami labumatesigo.” Mi tana migira ara soriginia ruka na ropu vaolu mara adirutsumia tania na vatuluma.

¹⁴ Mi kalina ara ba tsau i Lehi, migira na Pilistia ara reia a Samson mara gû mara viri ulosaimai i konina. Mi tana ma nina Tarunga na Taovia e tavongani totuvia a Samson me gini susuliga sosongo, me qavakutigira na ropu ara soriginia na limana mara dudu lê vaga moa ti na itai ngutanguta.

¹⁵ Maia e reia na sulina na ngongoena kesa na asi e tau oka sagata e mate. Maia e gogoro tsuna

me tangolikaea, me labumatesiginigira kesa na toga na mane.

¹⁶ Ma Samson e teâ kesa na linge me tsaria, “Ginia na sulina na ngongoena kesa na asi inau au labumatesiginigira kesa toga na mane; Ginia na sulina na ngongoena kesa na asi inau au tsako tsupulaginigira.”

¹⁷ Mi murina ia, maia e tsoniligia na ngongoena na asi ia. Mi tana nauna e laba na omea iani ara soaginia i Ramat Lehi.*

¹⁸ Maia Samson e marou sosongo, me gokodato vania na Taovia me tsaria, “Igoe nogo o sauva-niau na susuliga te e gini managaqu. ?Megua laka kalina ia ko moloau kau gini mate na marou ma kara tangoliau igira na alaala na Pilistia ponotoba girani?”

¹⁹ Ma God e sangavia kesa na babana na kao e totu nogo i tana i Lehi, me tavongani vuradato na kô i laona. Ma Samson e inuvia, me dato tugua na vatsangingao tana konina. Maia nogoria na rongona ti ara soaginia na vuravura ia Hakore.† Ma na vuravura ia e totu moa i Lehi tsaumai i dani eni.

²⁰ Ma Samson e tagao tana na Israel i laona e rukapatu na ngalitupa, tana tagu igira na Pilistia ara tagaovia na veraqira.

16

A Samson i Gasa

* **15:17 15:17** Tana goko Hibru na soa Ramat Lehi e vaga moa ‘Vungavunga Ngongoena Asi.’ † **15:19 15:19** Tana goko Hibru na soa Hakore e vaga moa ‘Aia kesa e sosoa.’

¹ Me kesa dani ma Samson e vano i Gasa, aia kesa niqira verabau na Pilistia, mi tana e ba tsodoa kesa na daki rebi me sage i valena me maturu kolua.

² Migira na tinoni ni Gasa ara rongomia laka a Samson e totu tana, te ara tû mara ba to-tupitua na bongi popono tana matsapakapuna vera. Mara totu muimui na bongi popono mara papada segeniqira, "Igitu ka pitu poi ke mararamai na dani, mi tana ti ka labumatesia aia."

³ Maia Samson e tsatsaro moa i nige poi tsau moa tana levugata. Mi levugata, maia e tû, me bâ tana matsapakapuna na vera ia, me vutikaea na banina popono, kolua na gai tudatona ruka tabana, ma na raravena goto. Me molokaegira i kokovena me kalagaigira bâ i kelana na tetena e totu palalonga i Hebron.

Kaira a Samson ma ko Delila

⁴ Me kesa tana tagu i murimai, maia Samson e ngao sosongolia kesa na daki ko Delila na soana, maia e totu tana Poi ni Sorek.

⁵ Mi tugira tu tsege na taovia tsapakae ni Pilistia ara tu balaba i konina na daki ia mara tu tsarivanja, "Ko valoa a Samson me ke tsarivanigo na rongona ti aia e susuliga vaga sagata ia, ma kami naukoeguania igami ti kami gini tangomana na tangoliana ma na soriana, me ke gini tau goto susuliga. Mi tugami ami tu vekevanigo laka pipi tu vidamami tugami sauba kami tu sauvanigo tango sangavulu kesa sangatu na tavina na qolo siliva."

6 Me bâ ko Delila me tsarivania a Samson, “Ko tsarivaniau kiki bâ inau laka nagua sagata o gini susuliga vaga ia. ?Me ti vaga kesa ke ngaoa na soriama me ke naua mo ko gini tau nogo susuliga, me sauba ke naukoeguania ti ke gini tangomana?”

7 Ma Samson e gokovisu vania me tsaria, “Ti vaga kara soriginiau ke vitu na itai mamauri moa agana na love parige, minau sauba kau maluku lê vaga goto igira na tinoni sui.”

8 Bâ, mi tugira na taovia tsapakae ni Pilistia ara tu adimaia vania ko Delila tu vitu na itai mamauri ara gini love parige tugira ara tu tau vati mamatsa moa, maia e soriginia a Samson.

9 Ma ko Delila e mologira visana na mane kara totu pipitu kesa tana voki segeni, maia e gû me tsaria, “!A Samson! !Ara mai igira na Pilistia!” Maia e tû me qavakutigira lê na itai tugira vaga moa na koteni e takuti tsaku lê kalina e gania na lake. Me vaga ia, migira ara tau moa vati donaginia egua te e gini susuliga sosongo vaga ia.

10 Maia ko Delila e tsarivania a Samson, “!Ko reia, igoe o bulesiau lê inau, mo tau moa tsaria na manana vaniau. Ko tsarivaniau kiki moa ke naukoeguania kesa ti ke gini tangomana na soriama igoe.”

11 Maia e tsarivania, “Ti vaga kara soriginiau na ropu vaolu ara tau vati gini aqo moa, mi tana minau sauba kau maluku lê vaga moa igira na tinoni sui.”

12 Maia ko Delila e bâ me adigira visana na ropu vaolu, me soriginia a Samson me gû, “!A

Samson! !Ara mai igira na Pilistia!” Ma na mane igira ara pipitu moa kesa tana voki segeni. Maia Samson e tû me qavakutigira na ropu tania na limana vaga moa ti na koteni lê.

¹³ Ma ko Delila e tsarivania a Samson, “Igoe o bulesiau moa inau, mo tau goto vati tsarivaniau sa omea ke mana. Ko tsaridoua vaniau ke naukoeguania kesa ti ke gini tangomana na soriamu.”

Maia Samson e tsarivania, “Ti vaga ko vosigira vitu na viviruna na ivuqu i laona na omea gana na vosipolo, mo ko kakaisiginia na omea gana na kautsi polo, mi tana minau sauba kau maluku lê vaga moa igira na tinoni sui.”

¹⁴ Mi kalina a Samson e maturu, maia ko Delila e aditugira vitu na viviruna na ivuna me vosigira tana omea gana na vosipolo, me kautsiginia na omea na kautsi polo me gû, “!A Samson! !Ara mai igira na Pilistia!” Ma Samson e mamata me raqapiulia na ivuna tania na omea gana na vosipolo.

¹⁵ Maia ko Delila e tsarivania, “?Egua ti o tsaria laka o galuveau inau kalina igoe o tau saikesa noruau? Igoe o malabulesiau nogo inau tolu nogo kalina, mo tau moa vati tsarivaniau nagua o gini susuliga sosongo vaga ia.”

¹⁶ Maia ko Delila e tau kuti na amiami sailagi vaniana pipi dani moa, poi kalina a Samson e qisi na rongomiana nina ngangai tana rongona na omea vaga ia,

¹⁷ te aia e tû me tsarivulagi vania na manana. Me tsaria, “Na ivuqu inau ara tau goto vati putsiligia moa sa kalina. Eo, tû tana dani au

botsa inau ara sauau vania God vaga kesa na Nasirite. Me ti vaga kau putsia na ivuqu, ma na susuligaqu ke nanga lê, ma kau maluku lê vaga moa igira na tinoni sui.”

¹⁸ Mi kalina ia, ma ko Delila e vasini rongomigadovia laka a Samson e tsarivania na manana, maia e mologoko bâ vanitugira na taovia tsapakae ni Pilistia me tsarivanitugira, “Kamu tu visumaitugua ke kesa goto kalina. Aia a Samson e vasini tsarivaniau moa na manana.” Mi tugira ara tu adia tu niqira qolo mara tu mai.

¹⁹ Maia ko Delila e moloa a Samson ke lulunga bâ tana kakabana me matura, maia e soadodoa kesa na mane ke putsiligigira vitu na viviruna na ivuna a Samson. Mi tana maia ko Delila e tuturiga na rotasiana a Samson rongona e nangaligi nogo na susuligana.

²⁰ Mi muri ma ko Delila e gû me tsaria, “!A Samson! !Ara mai igira na Pilistia!” Ma Samson e mamata me padâ i tobana, “Tangomana inau kau tsogoligi moa vaga au naua pipi kalina.” Maia e pada vaganana ia rongona e tau vati donaginia laka na Taovia e vanoligi taninogoa.

²¹ Migira na Pilistia ara tangolia mara putsuliligia na lakana na matana. Mara adivanoa i Gasa, mara sorikakaiginia na itai tapala mila, mara molovania ke aqo tana rapasiana na ulti i laona na vale sosori.

²² Mi kalina e totu moa i tana ma na ivuna e tuturiga tugua na rudu.

Na Mateana a Samson

²³ Mi tugira na taovia tsapakae ni Pilistia ara saimai na savoriana kesa na kodoputsa loki

vania niqira god Dagon, ma kara magemage i matana ia. Mara linge mara tsarivaganana iani, “!Nida god igita e sauvanigita na tangomana na tuliúsiana a Samson aia gada gala!”

²⁴⁻²⁵ Mara mutsamutsa mara inu, mi kalina ara inu sosongo nogo mara tuturiga nogo na bule mara tsaria, “Soamaia a Samson me ke lia nida mani sinagi!” Mi kalina ara adirutsumia a Samson tania na vale sosori ara raia ke tsaikia vanigira, mara moloa ke totu ka levugaqira ruka na tugurutina na vale ia. Mi kalina igira na tinoni ara morosi bâ a Samson ara linge na tsonikaeana niqira god mara tsaria: “!Nida god e saunogoa vanigita na tangomana na tuliúsiana gada gala, aia nogo e toroutsani poponoa na verada me matesigira nogo danga na vidada!”

²⁶ Ma Samson e tsarivania na baka aia e tangolia na limana me tudumia, “Ko molo bâ na limaqu ma kau pelekaira na tugurutina ara ka tugurukaea na vale iani. Inau au ngaoa kau vataragi bâ ka koniqira.”

²⁷ Mi tana dani ia, ara kapi sosongo i laona na vale ia na mane ma na daki. Mi tugira sui tsege na taovia tsapakae ni Pilistia ara sanga totu goto i tana, mara gana ngongo tolu na toga na mane ma na daki ara totu i kelana na vale ia tana e atsa, mara momorosia a Samson mara raia ke tsaikia vanigira.

²⁸ Mi tana ma Samson e nonginongi me tsaria, “Taovia God ko padavisuau tugua kiki inau. Kiki niqú God, ko sauvisu vaniau na susuligaqu ke kesa goto moa kalina, rongona kau tuguvisua vanigira na omea ara nauvaniau igira na Pilistia

ara putsiligikaira na mataqu.”

²⁹ Mi tana, maia Samson e tangolikaira ruka na tugurutina ara tugurukaeginia na vale. Na limana madoa i konina kesa, ma na maulina i konina kesa, me sualaginikaira,

³⁰ me gu loki, “!Moloau kau mate kolugira na Pilistia!” Me suli me sualaginia tana susuligana popono, ma na vale ia e tavui popono me kobigira tugira na taovia tsapakae migira sui goto pipi na tinoni ara totusai i tana. Eo, mi tana mateana a Samson aia e matesigira danga sosongo na tinoni liusia bâ na dangana igira aia e labumatesigira kalina e mamauri moa.

³¹ Migira na tasina kolugira goto na kamana sui ara mai na adiana na konina. Mara adivisua i vera mara ba qilua tana vatulumana a Manoa na tamana, i ka levugaqira na vera ni Sora mi Estaol. A Samson e tagao tana Israel i laona e rukapatu na ngalitupa.

17

Nina Titinonina na God Peropero a Mika

¹ Kesa dani me totu kesa na mane a Mika na soana, maia e totu tana kao vungavungaga tana Epraim.

² Me tû a Mika me tsarivania na tinana, “Kalina ara komia nimu sangavulu kesa sangatu na tavina na qolo siliva, migoe o tû mo vealaginia aia e komia. Inau nogo kesa au rongomigo kalina o naua. Mo ko reia, iani nogo nimu qolo. Inau nogoria au adia.”

Ma na tinana e tsarivania, “!Na Taovia ke tabugo dalequ!”

³ Ma Mika e tû me sauvisua na qolo ia vania na tinana. Maia na tinana e tsaria, “Gana kau utusiginia na vealagi me ke tau gadovia na dalequ, inau segeniqu nogo au sau na tavina siliva girani vania na Taovia. Kau nongia kara kavia kesa na titinonina na god peropero ma kara poro poponoginia na siliva iani. Bâ, mi kalina ia inau sauba kau sauvisutugua vanigo na tavina na qolo siliva.”

⁴ Mi kalina a Mika e sauvisua na qolo vania na tinana, maia na tinana e adigira ruka sangatu na tavina na siliva, me ba saugira vania kesa na mane e aqo tana tapala. Maia e kavia kesa na titinonina na god peropero, me poro poponoginia na siliva ia. Mara moloa ke totu i laona na valena a Mika.

⁵ Me vaga ia, ma Mika e tamanina kesa nina nauna segeni gana na mani samasama. Maia e aqosigira visana goto na titinonina na god peropero, me kesa na epod,* me tû me vilia kesa i laoqira na dalena mane ke lia nina manetabu.

⁶ Mi tana tagu ia e tagara goto kesa ke taovia tsapakae tana Israel. Me pipi tinoni e taonia moa nina papada segeni.

⁷ Mi tana tagu goto ia, me totu kesa na Levite mane vaolu, maia e totu i Betlehem tana Juda.

⁸ Mi kesa dani aia e tû, me mololea i Betlehem na laveana kesa segeni na nauna i tana ke ba totu. Mi kalina aia e vavano moa i sautu, me

* **17:5 17:5** “Na epod” aia e kesa na vatana polo e sagelia na manetabu mi tana lapana ara ka totu ruka na vatu ara soaginia na ‘Urim’ ma na ‘Tumim’.

ba tsau i valena a Mika tana kao vungavungaga tana Epraim.

⁹ Ma Mika e veisua na borau ia, “?Iava o talu igoe?”

Maia e gokovisu vania me tsaria, “Inau kesa na Levite au talumai i Betlehem tana Juda. Minau au lalavea kesa nauna i tana kau ba totu.”

¹⁰ Ma Mika e tsarivania, “Ko totu koluau inau ieni. Mo ko lia niq̄u mane na sauparovata ma niq̄u manetabu goto, minau sauba kau sauvanigo ngiti vovolimu ke sangavulu na tavina na q̄olo siliva i laona kesa na ngalitupa, kolugotoa ke visana na polomu ma gamu mutsa.”

¹¹ Ma na Levite borau vaolu ia e tami dou na totu koluana a Mika me lia mala dalena nogo.

¹² Ma Mika e molovania ke lia nina manetabu, maia e totu i valena a Mika.

¹³ Ma Mika e tsaria, “Kalina ia inau au don-
aginia laka sauba na Taovia ke naua me ke dou vaniau pipi na omea rongona e kesa na Levite e lia nogo niq̄u manetabu.”

18

A Mika ma na Puku Konina a Dan

¹ Mi tana tagu ia igira na Israel ara tau vati tamanina kesa niq̄ira taovia tsapakae ke tagaovigira. Mi tana tagu goto ia, migira na puku konina a Dan ara lalavea moa kesa na butona kao kara aditamaniq̄ira ma kara totuvia, rongona ara tau vati vota vanigira moa sa butona na kao i laoqira na puku sui tana Israel.

² Te ara tû na tinoni tana puku konina a Dan mara vilitugira tu tsege na tinoni sasaga

ni Sora mi Estaol, mara tsarivanitugira kara tu tuvibamaia na kao. Mi kalina ara tu ba tsau tana kao vungavungaga ni Epraim mi tugira ara tu ba totu i valena a Mika.

³ Mi kalina tugira ara tu totu moa i tana, mara tu rongomigadovia na tatangina nina goko na mane vaolu aia na Levite; mara tu pilo bâ i konina mara tu veisuâ, “?Nagua o naua ieni igoe? ?Masei nogo e adimaigo ieni?”

⁴ Maia e gokovisu me tsarivanitugira, “Ami ka gokosai kagami a Mika maia e voliau inau kau aqo vania vaga nina manetabu.”

⁵ Mara tu tsarivania, “Kiki, ko nongia God vanitugami ma kami gini tangomana tana omea ami tu liubamai matena.”

⁶ Ma na manetabu e tsarivanitugira, “E tagara goto ke kesa na omea kamu tu gini boe. Na Taovia nogo e matalitugamu tana tu nimui vano bamai.”

⁷ Bâ, mi tugira tu tsege na mane tugira ara tu mololea i tana mara tu ba tsau tana vera ni Lais. Mara tu reia laka e koegua na douna na mauriqira na tinoni ni tana, e atsa saikesa vaga nogo na douna niqira mauri igira na Sidon. Ara tinoni tsalapo dou rago, mara totu mui lê, mara tau dona na vaiganigi kolugira na tinoni tavosi, me pipi sui na omea ara kilia ara tamanina mara tau goto noga sa omea. Mara reigotoa laka ara totu ao tanigira na Sidon, mara tau goto dona na patagoko koluqira na tinonina tavosi vera.

⁸ Mi kalina tugira tsege na mane tugira ara tu visutugua i Sora mi Estaol, ma gaqira verakolu ara veisuatugira nagua ara tu ba tsodoa i tana.

⁹ Mara tu tsarivanigira, “!Kamu tû igamu! ! Ida ka bâ ma ka bokia na vera ni Lais. Ami tu ba morosia na kao ia, mami tu reia laka e dou sosongo bâ. Kamu laka na totu tagara rongona lê ieni. !Tsaku! !Ka vano saviliu tana vera ia ma ka ba laua niqira kao!

¹⁰ Eo, mi kalina ti kamu balaba i tana, me sauba kamu tsodoa laka igira na tinoni ni tana ara tau goto gunurua laka sauba ke laba vanigira sa omea seko. E kesa rago na vera loki sosongo i tana, me totu tana pipi na omea e tugua na tobana tinoni ke ngaoa. Maia God e saunogoa vanigamu igamu.”

¹¹ Mi kalina ara goko sui na mane gira, mara ono sangatu na mane tana puku konina a Dan ara tû mara vangaraua gaqira sagore na vailabu, mara mololea i Sora mi Estaol.

¹² Mara tave mara ba vaturikaegira niqira valepolo tabana i tasi i Kiriati Jearim tana Juda. Maia nogoria na rongona ti ara soaginia na nauna ia na Verana a Dan.

¹³ Me tû i tana mara liu bâ tana kao vungavungaga tana Epraim, mara batsau tana valena a Mika.

¹⁴ Mi tana, mi tugira na mane ara tu vano nogo i votangana na tuvipoliana na vera ni Lais ara tsarivanigira gaqira duli, “?Egua igamu laka amu donagininogoa laka i laona kesa na vale ieni e totu kesa na titinonina na god peropero ara poro poponoginia na siliva? Mi tana goto ara totu visana na titinonina tavosi na god peropero me kesa na epod. ?Ma nagua amu padâ igamu ka naua igita?”

15 Mara ba sage i valena a Mika i tana e totu na Levite vaolu, mara goko kolua.

16 Mi tana tagu ara tu totu moa tugira i vale, migira ono sangatu na mane vaumate tana puku konina Dan, igira ara vangarau na vano tana vailabu, ara tutû tana matsapakapuna na vera ia. Ma na manetabu e tsuna me ba reigira.

17 Mi kalina e vano ia, mi tugira tsege na mane togotoga ara tu sage saviliu i laona na vale mara tu ba adia na titinonina na god peropero ara poro poponoginia na siliva, migira goto visana na titinonina tavosi na god peropero kolugotoa na epod.

18 Mi kalina na manetabu e reitugira ara ba sage saviliu i laona na valena a Mika mara tu adia na omea tabu gira, maia e veisuatugira, “? Laka nagua vaga amu tu naua tugamu?”

19 Mara tu tsarivania, “Ko mui lê. Ko laka na goko. Ko mai moa kolugami mo ko lia nimami manetabu ma nimami mane na sauparovata. ? Laka e tau dou bâ vanigo igoe ko lia na manetabu vanigira na puku sui tana Israel popono, liusia ko manetabu vania nina tamadale kesa moa na mane?”

20 Ma na goko vaga ia e gini laona sosongo na manetabu ia na rongomiana, me adigira na omea tabu sui gira me tsarimuriqira.

21 Mara pilo mara tuturiga tugua na vavano i sautu, mara ida na daki ma na baka ma niqira buluka ma niqira omea levolevo sui.

22 Mi kalina igira ara vano ao dodo nogo, maia Mika e soasaigira gana verakolu kara vano ma

kara vailabugi kolugira. Mara ba tsauligira na tinoni ni Dan,

²³ mara gulaginigira. Migira na mane ni Dan ara pilovisu mara veisuâ a Mika, “?Nagua sagata e laba? ?Ma nagua rongona na alaala loki sagata ia?”

²⁴ Ma Mika e tsarivanigira, “?Nagua ti amu veisuaginiau laka nagua e laba? !Migamu nogoria amu adia niqu manetabu, mamu laugira niqu god igira inau au aqosisegeniqu, mamu tsoغو kolugira! ?Ma nagua moa ke totuvisu vaniau inau kau tamanina kalina ia?”

²⁵ Migira na mane ni Dan ara tsarivania, “Ko laka goto na tsariana sa omea, kara tau kore bâ na mane girani ma kara labumatesigo igoe kolugira goto nimu tamadale popono.”

²⁶ Mara tû igira mara vano. Ma Mika e reigadovia laka igira ara susuliga liusia bâ aia, te e pilo moa me visutugua i vera.

²⁷⁻²⁸ Mi murina ia, kalina igira na tinoni ni Dan ara adinogoa na manetabu, kolugira goto nina omea a Mika aia e aqosisegenina nogo, ara vano mara ba bokia na vera ni Lais, i tana ara totu na tinoni tsalapo dou rago mara totu mui dodo moa. Ma na vera ia e totu tana poi varangisia i Betrehob. Mara labumatesigira sui na tinoni mara tungia na vera popono. Me tagara goto ke kesa ke sangagira na tinoni ni tana, rongona i Lais e totu ao sosongo tania i Sidon, mara tau goto dona na patagoko koluaqira na tinonina tavosi vera. Migira na mane ni Dan ara logo vaolusitugua na vera ia mara totu i tana.

²⁹ Ara olia na soa i Lais mara soaginia i Dan, ara tamavuginia na soana na mumuaqira a Dan aia kesa na dalena a Jakob.

³⁰ Migira na mane ni Dan ara molokaea na titinonina na god peropero ia ara poroginia na siliva mara samasama vania. Maia Jonatan na dalena a Gersom ma na kukuana a Moses, e aqo manetabu vanigira na puku konina a Dan, migira na kukuana nogo ia ara aqo manetabu babâ moa, poi tsau kalina ara raqa tsekavanogira na tinoni ni Israel.

³¹ Ma na titinonina na god peropero e aqosia a Mika e totu saviliu moa tana tana tagu popono e totu i Silo na Valepolo i tana na tinoni ara mai na samasama vaniana God.

19

Kesa na Levite ni Epraim ma na Savana lê

¹ Mi tana tagu kalina igira na Israel ara tau vati tamanina niqira taovia tsapakae moa, me totu kesa na Levite kesa tana vera i longa ao tana kao vungavungaga tana Epraim. Maia e adia kesa na daki ni Betlehem tana Juda ke lia na savana lê.

² Me kesa dani, maia na daki e vaikoregi kolua na mane ia, me tû, me visutugua i valena tamana i Betlehem, me totu i tana i laona e vati na vula.

³ Mi muri maia na mane ia e padâ ke pidikana na daki ia, me ke raia ke visumaitugua i konina. Maia e tû, me adia kesa nina mane aqo me ruka nina asi me vano. Mi kalina ara ba tsau nogo i tana ma na daki ia e adisage bâ na Levite i valena tamana. Me gini mage tobana na tamana na daki na reiana na Levite me soalakadoua.

⁴ Ma na tamana na daki ia e raiginia ke totuvisu, maia e totu kolugira e tolu na dani, me mutsa me maturu nogo i tana.

⁵ Mi tana matsaraka na vatinina dani, mi tugira ara tu mamata tsaku mara tu vangaraua laka kara tu vano. Me tû na tamana na daki ia me tsarivania na Levite, “Kamu tu mutsa rago talu, me ke dou vanitugamu. Ke sauba moa ti kamu tu vano.”

⁶ Mi kaira na mane ara ka totupuka tugua i lao mara ka mutsa mara ka inu. Mi muri ma na tamana na daki ia e tsarivania na Levite, “Kiki, ko totuvisu moa ieni ke bongi me ke gini mage tobamu.”

⁷ Ma na Levite e tû laka ke vano, ma na tamana na daki ia e raitugua ke totuvisu goto, te aia e maturu visutugua i tana kesa goto na bongi.

⁸ Mi tana matsaraka rovorovo na tsegenina dani, ma na Levite e aligiri laka kara tu vano, maia na tamana na daki ia e tsarivania, “Kiki, kamu ganitalua sa omea. Kamu pitu ragoa ke dani dou talu.” Mi kaira na mane ara ka totu mara ka mutsa gaqira.

⁹ Mi kalina na mane ia kolua nina daki ma nina maneao ara tu aligiri tugua laka kara tu vano, ma na tamana na daki ia e tsarivania, “Reia bâ, e varangi nogo ke bongi kalina ia. E dou bâ ti kamu tu totuvisu moa ieni ke bongi. Mi kalina ia e varangi nogo ke rodo. Kamu tu totu moa ieni me ke gini dou vanitugamu. Me ke matsaraka rovorovo ke dani kamu tu mamata bongibongi ma kamu tu vano i tu veramui.”

¹⁰⁻¹¹ Ma na Levite e tau goto ngaoa ke maturu visu ke kesa goto na bongi. Maia e tû me adia na

savana ma nina maneaqo, me kaira nina asi, ma tu niqira binaboli mara tu vano. E varangi nogo ke bongi kalina ara tu ba tsau varangisia i Jebus, aia nogo i Jerusalem, mi tana e tû nina maneaqo me tsarivania gana taovia, “?Egua ti ka tu tau soba talu ma ka tu matura ieni tana veraqira na Jebus?”

¹²⁻¹³ Ma gana taovia e tsarivania, “E utu ka tu soba tana verabau ieni tana ara tau tamanina na tinoni ni Israel. Sauba ka tu vano saviliu moa ma ka tu ba tsau i Gibeá se i Rama ma ka tu eno tana.”

¹⁴ Vaga ia, mi tugira ara tu saviliusinogoa i Jebus mara tu vavano babâ moa, me sû nogo na aso kalina ara tu tsau i Gibeá tana niqira butona kao na puku konina a Benjamin.

¹⁵ Mi tana ara tu soba mara tu sage i laona na verabau ia, mara tu ba totupuka tana pakokana na vera ia, me tagara lelê goto ke kesa vidaqira tana vera ia ke soasagetugira i valena.

¹⁶ Mi kalina tugira ara tu totu moa i tana, me kesa na tuqatuqa e liumai tu koniqira talu na aqo tana nina uta. Aia na tinonina na kao vungavungaga ni Epraim, mi kalina ia aia e totu nogo i Gibeá. Migira na tinoni tavosi sui i tana ara talu tana puku konina a Benjamin.

¹⁷ Ma na tuqatuqa ia e moro bâ na Levite e tototu moa tana pakokana na vera me veisuâ, “?Iava vaga o talumai igoe? ?Miava ko vavano?”

¹⁸ Ma na Levite e gokovisu me tsarivania, “Tugami ami tu talumai i Betlehem tana Juda, mi kalina ia mami tu visutugua i tu veramami i longa ao tana kao vungavungaga tana Epraim.

Me tagara goto ke kesa ke soatugami kami tu ba maturu i valena.

¹⁹ Au tamaninogoa na buruburu makede ka gaqira tu nimami asi, ma na brede ma na uaeni vanitugami na savaqu ma niqu maneaqu minau. Me tagara goto tagara sa omea tu konimami.”

²⁰ Ma na tuqatuqa ia e tsarivanitugira, “Kamu tu mai i valequ inau. Inau nogo sauba kau reitutugu tugamu. E tau dou kamu tu maturu ieni tana pakokana na vera.”

²¹ Maia e adivanotugira i valena, me palakaira tu niqira asi. Mi tugira ara tu vulimalea tu tuaqira mara tu mutsa tu gaqira.

²² Mi kalina tugira ara tu totudou moa i tana, me kesa na alaala na mane ara dona sosongo na nauseko ara talu tana vera ia, mara mai tupolia na valena na tuqatuqa mara tuturiga na labuana na banina na vale. Mara tsarivania na tuqatuqa ia, “!Ko adirutsumimai vanigami na mane ia aia igoe o adimaia i valemu! !Igami ami ngaoa kami sasi kolua!”

²³ Ma na tuqatuqa ia e tsuna i tano me tsarivanigira, “!Tagara saikesa kulaqu! !Kiki, kamu laka na nauana na tangopeke seko loki vaga ia! !Na mane eni inau nogo au soamaia i valequ!”

²⁴ !Kamu reia! Iani nogo kaira na tauna na mane ia, ma na dalequ daki segeni nogo inau aia e tau vati reia sa mane. Mi kalina ia inau sauba kau aditsunakaira ba vanigamu. Ma kamu nauvanikaira na omea vaga amu kilia. !Ma kamu laka na nauvaniana na mane iani na tangopeke seko loki vaga ia!”

²⁵ Migira na mane gira ara sove saikesa na rongomiana na mangana na tuqatuqa ia. Te e tû na Levite me adia na tauna segeni me molotsuna bâ vanigira i tano. Migira ara tangolia mara nauvania na tangopeke seko tana bongi popono, mara tau goto mango poi tsau tana matsaraka.

²⁶ Mi tana matsaraka rovorovo, ma na daki ia e visumai, me puka tsuna tana matsapana na valena na tuqatuqa i tana e totu na savana. Maia e tsatsaro moa i tana tsau kalina e marara male.

²⁷ Mi tana matsaraka ia, ma na savana na daki ia e mamata, mi kalina e sangavia na vale laka ke rutsu me ke vavano, maia e reia na tauna e tsatsaro moa i matana na vale ia, ma na limana laka ke pele bâ na banina.

²⁸ Maia e tsarivania, “!Ko tû ma ka vano!” Ma na daki ia e tau goto gokovisu vania. Maia e tû me sulukaea na konina me ulutaligusia i kelana nina asi me adivanoa i verana.

²⁹ Mi kalina e batsau i vera, maia e sage saviliu i valena me adia kesa na gau. Me aditsunâ na konina na tauna, me parivotâ e sangavulu ruka na paparina, me sau babâ vanigira tango kesa paparina pipi puku tana Israel.

³⁰ Migira sui ara reivaganana ia ara tsaria, “! Igami ami tau saikesa vati rongomia sa dani ke laba na omea seko vaga ia! !Me tau vati laba sa omea vaga ia tû kalina igira na Israel ara mololea i Ejipt! !Nida aqo manana ka naua kesa na omea tana rongona na omea vaga ia! ?Ma nagua vaga sauba ka naua?”

Igira na Israel Ara Vangaraua na Vailabu

¹ Mi tana, migira sui lakalaka na tinoni ni Israel tuturiga i Dan tabana i vava me tsau bâ i Beerseba tabana i ata, me tsau bâ goto tana butona na kao i Gilead tabana i longa igira sui ara saikolu mai i Mispa i matana na Taovia.

² Migira sui na ida pipi tana puku tana Israel ara sangalaba tana niqira sai nina tinoni God, kolugira goto ara 400,000 na mane vaumate ara liu moa i lao.

³ Migira na tinoni tana puku konina a Benjamin ara rongomia laka igira sui na puku tavosi tana Israel ara sai sui nogo i Mispa.

Mi tana i Mispa igira na Israel ara veisuâ, “Kamu tsaridoua vanigami nagua e tsukilâ te e laba na omea seko vaga ia.”

⁴ Ma na Levite aia nogo ara matesivania na tauna e tû me tsaria, “Inau kolua na tauqu ami ka liu bâ i Gibeia tana butona na kao ni Benjamin rongona kami ka matura i tana.

⁵ Migira na mane ni Gibeia ara mai mara tupolia na vale ia, mara ngaoa laka kara labu-matesiau inau, mara raqâ moa na tauqu mara tangopekea me mate.

⁶ Mi tana minau au tû, mau adia na konina mau parikutsia, mau tuvarivotâ tango kesa na paparina vanigira sangavulu ruka na puku tana Israel. Igira na tinoni girani ara naua kesa rago na sasi loki sosongo i laoda igita.

⁷ Migamu sui amu totu ieni kalina ia igamu na tinoni ni Israel sui moa. ?Ma na gua amu pada e dou ka naua tana rongona na omea seko vaga ia?”

⁸ Migira sui lakalaka ara totu i tana ara tutsau sui mara tsaria, “Igita sui lakalaka atsa moa igira ara totu i laona na valepolo se i laona na vale laka, ke tau lelê goto visu i vera ke kesa vidada.

⁹ Iani nogoria na omea igita ka naua: igita ka tsonikutsu ma ka viligira kara visana na mane kara ba bokia na vera ni Gibeá.

¹⁰ Kesa na sangavulunina turina i laoqira na mane ni Israel kara adimutsa bâ vanigira na mane vaumate, migira na mane tavosi sui kara bâ ma kara kedegira na Gibeá rongona na omea seko loki vaga ia ara aqosia i laona na Israel.”

¹¹ Me vaga ia, migira sui na mane ni Israel ara tobakesa moa tana ngaoana na bokiana na vera ni Gibeá.

¹² Mara ida talu mara mologira visana niqira tinoni kara ba veisuagira na tinoni ni Benjamin, “?Laka na sasi gua amu naua igamu?

¹³ Mi kalina nogo ia, kamu mologira mai vanigami igira na mane seko ni Gilead ara naua na tangopeke seko loki vaga ia, rongona igami kami labumatesiginigira ma kami adiligia na paluvangamâ seko vaga ia tania na Israel.” Me tagara, igira na tinoni tana puku konina a Benjamin ara tau goto rongomangaqira igira na Israel tavosi.

¹⁴ Mi tana ara tû igira sui na mane pipi tana vera tana niqira butona na kao na Benjamin, mara saimai sui i Gibeá na vailabugi koluqira na Israel tavosi.

¹⁵⁻¹⁶ Mi tana dani nogo ia, ara raqagira ara rukapatu ono toga na mane vaumate talumai pipi tana verabau i laoqira segeni nogo, kolugira

goto vitu sangatu na mane vaumate lima mauili ni Gibeia. Pipi kesa vidaqira e dona ke taiginia nina kurupaqala kesa moa na kolina na ivu me utu goto ke savi.

¹⁷ Migira sui na sangavulu kesa na puku tavosi tana Israel ara saigotoa niqira alaala ara vati sangatu toga na tinoni vaumate igira ara dona sosongo na gini vailabu na isi ma na bao.

Na Vailabugi Kolugira na Puku Konina a Benjamin

¹⁸ Migira na Israel ara vano i Betel tana nauna i tana ara samasama vania God mara veisuâ na Taovia, “?Asei puku ke ba ratsia na veilabu kolugira na Benjamin?”

Ma na Taovia e gokovisu me tsarivanigira, “Na puku konina a Juda ke ida.”

¹⁹ Bâ, mi tana matsaraka na dani ngana, migira na Israel ara aligiri na vano, mara ba totupitu i ligisana na verabau ni Gibeia.

²⁰ Ara molo babâ niqira mane vaumate kara tû tana sasaqira ma kara aro bâ tana verabau ia, mara baginigira na mane vaumate ni Benjamin.

²¹ Migira na mane vaumate ni Benjamin ara tsunamaitania i Gibeia, mara labumatesigira rukapatu ruka na toga na mane vaumate ni Israel ti e bongi kesa dani.

²²⁻²³ Mi tana migira na Israel ara vano tugua tana nauna tana ara samasama, mara tangitangi i matana na Taovia poi tsau tana ngulavi. Mara veisuâ, “?Egua laka igami kami vanotugua tana veilabugi koluaqira na kamamami igira na Benjamin?”

Ma na Taovia e tsarivanigira, “Eo.”

Bâ, mi tana migira na mane vaumate ni Israel ara gini malagai tugua, mara mologira niqira mane vaumate kara ba tû tugua tana sasaqira vaga ara naunogoa tana idana.

²⁴ Migira ara ala baginigira tugua na mane vaumate ni Benjamin na rukanina kalina.

²⁵ Migira na Benjamin ara tsunamai tugua tania i Gibeia na rukanina kalina, mara labu-matesigira ara sangavulu alu toga niqira malagai susuliga na Israel.

²⁶ Mi tana, migira sui na tinoni ni Israel ara vano tugua i Betel mara tangitangi. Ara totupuka i lao i matana na Taovia mara tau goto gania sa omea poi tsau tana ngulavi. Ara savoria na kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, mara kodo poponogira visana goto na sausau i matana na Taovia.

²⁷⁻²⁸ Mi tana tagu ia, ma nina Bokisi na Taso na Taovia e totu moa i Betel. Maia Pinehas na dalena a Eleasar na kukuana a Aaron, aia nogo e reitutugua. Migira na toga ara veisua tugua na Taovia, “?Egua laka e dou kami vano na vailabugi tugua koluaqira na kamamami na Benjamin, se kami mololea moa?”

Ma na Taovia e tsarivanigira, “Kamu vailabugi tugua. Ke dani nogo inau sauba kau naua ma kamu gini tangomana na tuliusiaqira.”

²⁹ Bâ, mi tana migira na Israel ara mologira visana niqira mane vaumate kara totupopoi polia i Gibeia.

³⁰ Mi tana tolunina dani ara ala baginigira tugua na mane vaumate ni Benjamin, mara

mologira tugua niqira mane vaumate tana sasaqira babâ gana na vailabu mara tû aro bâ vania i Gibeá, vaga ara naunogoa tana idana.

³¹ Migira na Benjamin ara tsunamaitugua na vailabu, migira na Israel ara pilo laka kara tsogo mara gini raqagira na Benjamin ao tania na veraqira. Vaga ara naunogoa tana idana, igira na Benjamin ara tuturiga na labuaqira visana na mane ni Israel tana nauna mangasâ tana sautu e liu bâ i Betel, mi tana sautu e vano i Gibeá. Mara labugira ara gana ngongo tolu sangavulu na mane ni Israel.

³² Migira na Benjamin ara tsaria, “Kalina ia igita a tuliusigira goto vaga igita a naunogoa vanigira tana idana.”

Migira na Israel ara vorogokona idanogoa laka kara malapalu na tsogo ma kara gini raqaligigira ao tania niqira verabau ulo bâ taonia na sautu gira.

³³ Vaga ia, mi kalina igira na alaala loki na mane vaumate ni Israel ara tsogo mara ba sai alaala tugua i Baaltamar, migira sui na mane ara taopoi polia i Gibeá e kesa moa kalina ara tû mara viri ulo rutsumai tania na nauna i tana ara taopoi tana kao vatuvatuga polia i Gibeá.

³⁴ Mara sangavulu toga na mane malagai susuliga bâ ara vililigigira i laoqira sui na Israel igira nogo ara bokia na vera ni Gibeá, ma na vailabugi ia e baribari sosongo ruka tabana. Migira na mane ni Benjamin ara tau saikesa reigadovia laka e varangi nogo kara seko sui nogo igira.

³⁵ Mi tana dani ia, ma na Taovia e sauvanigira

na Israel na susuliga agana kara tangomana na tuliusiaqira niqira mane vaumate na Benjamin. Migira na Israel ara labumatesigira ara 25,100 gaqira gala.

³⁶ Mi tana moa ti igira na Benjamin ara reigadovia laka e tau nogo managaqira.

Aia Nogo e Vaga Niqira Tangomana Igira na Israel

Migira na alaala loki na mane vaumate ni Israel ara tsogo vaga ia tanigira na Benjamin rongona ara norugira na mane ara molopoigira polia na Gibea.

³⁷ Migira ara totu polia na Gibea ara tû mara ulo tsaku bâ i Gibea, mara sage tana verabau ia, mara viri tavota bamai i laona, mara labumatesigira igira sui ara totu tana.

³⁸ Migira na alaala loki na mane vaumate ni Israel kolugira na mane ara taopoi ara pedesaigokona idanogoa kesa na padapada, laka kalina ti kara reia na pungu bau ke vulosu dato tana verabau ia,

³⁹ migira na Israel ara totu tana sasana na vailabu niqira aqo kara pilovisu. Mi tana tagu nogo ia, migira na Benjamin ara labumatesigira sui nogo ara tolu sangavulu na mane ni Israel. Migira ara tsarisegeniqira, “Eo, igita a tuliusingira goto vaga igita a naunogoa tana idana.”

⁴⁰ Mi muri ma na padapada na pungu bau e tuturiga na vulosu dato tana verabau ia. Igira na Benjamin ara morovisu mara gini beke sosongo na reiana na iruna na lake e lapilapi dato i laona na verabau popono.

⁴¹ Mi tana, migira na Israel ara pilovisu ginigira na Benjamin. Migira na Benjamin ara gini matagu loki mara tsogo saranga bamai rongona ara reigadovia laka sauba kara matesigira sui.

⁴² Migira ara tû mara tsogo tanigira na Israel mara ulokalea na kaomate, mara tau goto tangomana kara tsogopoi sa nauna. Rongona na alaala loki na mane vaumate ni Israel ara totu kesa tabana, migira ara tsuna tania na verabau ara baginigira kesa tabana, migira i levuga, mi tana ara labugira.

⁴³ Migira na Israel ara utusigira gaqira gala, mara tau goto mololea na takuviaqira poi ara batsau i Gibeabana i longa, mara labumatesigira babâ moa i sautu.

⁴⁴ Mara sangavulu alu toga niqira malagai susuliga bâ igira na Benjamin ara mate tana.

⁴⁵ Migira ara tau mate ara pilo mara ulo bâ tana kao mangasâ kalea na Vatu ni Rimon. Mara tsege na toga ara labumatesigira moa i sautu. Migira na Israel ara takuwigira babâ moa igira ara kauvisu tsau i Gidom, mi sautu ara labumatesigira ruka goto na toga.

⁴⁶ Migira sui kolu ara rukapatu tsege toga na mane ni Benjamin ara matesigira tana dani ia, migira sui na malagai susuliga sui moa.

⁴⁷ Mara ono lelê moa sangatu na mane ara tangomana kara tsogo tana kao mangasâ mara ba tsau tana Vatu ni Rimon, mi tana ara totu popoi i laona e vati na vula.

⁴⁸ Migira na Israel ara pilovisutugua mara baginigira igira na Benjamin ara kauvisu i vera, mara matesigira sui lakalaka na mane ma na

daki ma na baka, kolugira goto pipi niqira omea tuavati. Mara tungigira sui lakalaka pipi na vera ara totu tana nauna ia.

21

Ara Lave Tauqira Igira Ara Maurivisu Tana Puku Konina a Benjamin

¹ Tana idana kalina igira na tinoni ni Israel ara saikolu i Mispa, igira ara vatsa mara vekea i matana na Taovia mara tsaria: “Tagara goto ke kesa vidada ke tamivanigira na mane ni Benjamin ke taugâ sa daleda daki.”

² Mi kalina ia, igira na tinoni ni Israel ara vano i Betel, mi tana ara totupuka i lao i matana God poi tsau tana ngulavi. Ara melu sosongo mara ngangai loki mara tsaria:

³ “?Taovia na God ni Israel, matena gua ti e laba na omea vaga ia? ?Rongona gua ti igira na puku konina a Benjamin e varangi kara nanga lê taninogoa na Israel?”

⁴ Mi tana matsaraka rovorovo na dani ngana, migira na tinoni ara aqosia kesa niqira belatabu i tana, mara savorigira na vatana na kodoputsa tangomana na tinoni kara ganipatâ na turina, me visana goto na savori ara kodo poponoa.

⁵ Mara veisua, “?Egua, laka e totu sa alaala i loaigira na puku sui tana Israel e tau sangalaba tana saikolu i matana na Taovia i Mispa?” Rongona tana tagu nogo ia, igira ara vatsa i matana God laka ti aseki ke tau sangalaba tana sai i Mispa, sauba kara labumatesia.

⁶ Igira na tinoni ni Israel ara gini melu sosongo mateqira na kamaqira igira na puku konina a Benjamin mara tsaria, “I dani eni kesa na puku tana Israel e nangaligi nogo.

⁷ ?Sauba ka naukoeguania igita ti ka tango-mana na adi tauqira igira na mane ni Benjamin ara totuvisu? Migita a vatsanogoa vania na Taovia ma vekea laka e utu goto ka sauvanigira sa daleda daki kara taugâ.”

⁸ Mi kalina ara veisua laka ti ara visana na alaala i laoqira na puku ni Israel kara tau sangalaba tana saikolu i Mispa, mara tsodovulagia laka e tagara kesa na mane ni Jabes tana Gilead ke sanga na totu i tana.

⁹ I Mispa, kalina ara soa na soaqira igira na mane vaumate sui, e tagara goto ke kesa mane ni Jabes ke gokovisu.

¹⁰ Mi tana, migira tana saikolu ara tû mara molovanogira ara sangavulu ruka toga niqira malagai susuliga bâ mara ketsaligira, “Kamu vano ma kamu ba labumatesigira na mane sui ara totu i Jabes kolugira goto na daki ma na baka.

¹¹ Kamu labumatesigira sui lakalaka na mane kolugira sui goto igira na daki ara reimane nogo, ma kamu reia moa kamu tau labugira igira na daki vaolu ara tau vati reimane moa.”

¹² Mi laoqira na tinoni i Jabes ara tsodogira ara vati sangatu na daki vaolu igira ara tau vati reimane, mara adivanogira tana ara vaturikae-gira niqira valepolo i Silo tana butona kao ni Kanaan.

¹³ Mi muri, migira na saikolu popono ara mologoko bâ vanigira na tinoni ni Benjamin ara

totu moa tana Vatu ni Rimon, laka ara ngaoa ke sui nogo na vailabugi me ke laba tugua na goto.

¹⁴ Migira na mane ni Benjamin ara vi-sumaitugua, mara sauvanigira tango kesa na baka daki ni Jabes igira ara tau labumatesigira. Me tau moa vati tugugira sui.

¹⁵ Migira na tinoni ara gini padasavi sosongo tana rongoqira igira na tinoni ni Benjamin, rongona aia na Taovia e votâ niqira vaitangoligi sai igira na puku sui tana Israel.

¹⁶ Te ara tû igira gaqira ida tana saikolu ia mara tsaria, “?Na gua sauba ka naua ti ka gini tangomana na adi tauqira igira na mane ni Benjamin ara tau vati tamanina tauqira, rongona na daki sui tana puku konina a Benjamin ara mate sui nogo?

¹⁷ E tau saikesa dou vania na Israel ke nangalia kesa vidaqira na sangavulu ruka nina puku. Nida aqo nomoa igita ka lavesautuna vania na puku konina a Benjamin ke gini tudatotugua.

¹⁸ Me utu moa ka tamivanigira kara taugagira na daleda daki rongona igita segeni nogo a vatsa kaputinogoa ma tsaria, ‘!Ke seko vaniasei ke tamia kesa na dalena daki ke taugâ kesa na mane ni Benjamin!’ ”

¹⁹ Te ara padatugua laka e varangi nogo ke laba na dani i tana ara lokisia nina dani na Taovia vaga ara naua pipi ngalitupa i Silo. Mi Silo e pala tabana i vava vania i Betel, me tabana i ata vania i Lebona, me tabana i longa vania na sautu i ka levugaqira i Betel mi Sekem.

²⁰ Mara tû, mara tsarivanigira na mane ni Benjamin, “Kalina ke gado na dani loki ia,

migamu kamu vano ma kamu ba taopoi i laoqira na uta na uaeni,

²¹ mi tana kamu matanigira igira na baka daki kalina kara labamai na gavai. Mi kalina ti kamu reia kara labamai igira, migamu kamu rutsumai tsaku tania na uta na uaeni, me pipi gamu sui kamu bâ ma kamu laua tango kesa na taumui i laoqira na baka daki gira, ma kamu visu kolugira tana nimui butona na kao segeni igamu na Benjamin.

²² Me ti vaga na tamaqira se na tasiqira kara mai i konimui ma kara tongogira vanigamu, migamu kamu tsarivaganana vanigira, 'Kamu tamigira dou vanigami moa, rongona igami ami tau laugira tanigamu tana vailabu agana kara lia na taumami. Eo, ma na rongona goto igamu amu tau saulegira vanigami, me vaganana ia ti igamu amu tau kutsia na vatsa amu gini veke na nauana.' "

²³ Migira na mane ni Benjamin ara nauvaganana ia; pipi kesa vidaqira e vilisegenia kesa na tauna i laoqira na baka daki ara gavai i Silo, mara kalagaivanogira. Mi muri mara visutugua tana niqira butona kao mara logovisutugua na veraqira mara totuvitugua.

²⁴ Mi tana, migira sui na Israel ara saikolu tana ara tû mara tavota, pipi mane e visutugua tana nina puku segeni, mi tana nina tamadale segeni mi tana nina kao segeni.

²⁵ Mi tana tagu nogo ia, migira na Israel ara tau vati tamanina sa niqira taovia tsapakae ke tagaovigira. Pipi tinoni e pede segenia moa na omea ke naua.

Ghari Bible

Ghari: Ghari Bible (Bible with Deuterocanon)

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ghari)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

eb379363-fbdd-532b-81c1-eb5fe7aa36a9